Lodzer Tageblat № 245

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאָדזער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

מאָנטאָג, פ' לך-לך ה' מרחשון תרצ"א

27 października 1930 r.

23-טער יאהרגאנג

ענגלישער קעניג וועט אין זיין טראָהן-רעדע
מאַרגען בעריהרען די ארץ-ישראל פּאָליטיק

געוו. קאָלאָניען-מיניסטער עמערי און הערבערט סאַמועל וועלען שאַרף אַטאַקירען דאָס ווייס-בוך
לאָרד רעדינג וועט אָנפיהרען מיט דער אַטאַקע אין לאָרדען-הויז

באַלדווין גרייט זיך אַראָפּצוּוואַרפען מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג

ל אָ נ ד אָ ן, 26 אָקט. (יט"א). יט"א דערוויסט זיך, אַז אין דער טראָן-רעדע וואָס וועט געהאַלטען ווערען ביי דער ערעפנונג פון פּאַרלאַמענט דעם 28 אָקט. וועט אויך בעריהרט ווערען די ארץ-ישראל - פּאָליטיק. דער געוו. קאָלאָניען-מיניסטער עמערי און הערבערט סאַמועל וועלען אַריינטראָגען זייערע אויס-בעסערונגען.

לאָרד רידינג וועט עפענען די דעבאַטע איבער דער ארץ-ישראל-פּאָליטיק אין לאָרדען-הויז.

ל אָ נ ד אָ ן, 26 אָקט. (יט"א) „דיילי ניוס קראָניקל" שרייבט, אַז בעת דער דעבאַטע איבער דער טראָן-רעדע וועט קומען צום אויסדרוק די אומצופרידענהייט פון די לייבאָר-דעפּוטאַטען געגען דער ארץ-ישראל-פּאָליטיק פון דער רעגירונג.

די קאָנסערוואַטיווען האָבען ערקלערט, אַז זיי וועלען שאַרף אַטאַקירען די רעגירונג צוליב איהר ארץ-ישראל-פּאָליטיק.

דער לייבאָר-דעפּוטאַט סקאַד, וועלכער איז געוועהלט געוואָרען מיט יודישע שטימען, האָט ערקלערט, אַז די א"י-פּאָליטיק פון דער רעגירונג שטעהט אין סתירה צו דער באַלפור-דעקלאַראַציע און צום מאַנדאַט. ביי דער ערשטער גע-לעגענהייט אין פּאַרלאַמענט וועט ער דעריבער רעדען.

ל אָ נ ד אָ ן, 26 אָקט. (יט"א) „דיילי העראַלד" שרייבט, אַז באַלדווין וויל שלאָגען פּאָליטישען קאַפּיטאַל פון דער א"י-פּאָליטיק פון דער לייבאָר-רעגירונג.

ל אָ נ ד אָ ן, 26 אָקט. (יט"א) „דיילי מייל" גרייפט זעהר שטאַרק אָן די דריי קאָנסערוואַטיווען באַלדווין, טשעמבערליין און עמערי צוליב זייער פּער-זענליכען בריף אין „טיימס" געגען דער אַרבייטער-רעגירונג. די צייטונג שרייבט, אַז באַלדווין וויל ווידער איינשפּאַנען דאָס לאַנד אין דער ראָסטבאַרער אויסגאַבע צו שאַפען די יודישע נאַציאָנאַלע היים אין ארץ-ישראל.

די פּאַראַיאַהריגע אונרוהען זענען געווען אַ רעזולטאַט פון באַלדווינ'ס ארץ-ישראל-פּאָליטיק. די באַלפור-דעקלאַראַציע איז איינע פון יענע דאָקומענטען מיט סתירות'דיגע הבטחות, וואָס פיל מלוכות האָבען פּערעפענטליכט בעת דער מלחמה.

ענגלאַנד האָט שוין אָפּגעקאָסט פיל מיליאָנען דאָס דאָזיגע שפּיל. דער בריטישער פּרעסטיזש האָט צוליב איהר זעהר פיל געליטען. דער משוגענער עקספּערימענט האָט געמוזט אָפּגעשטעלט ווערען.

שלום אש האָט שוין מיט 2 חדשים צוריק געוואוסט וועגען די געפּלאַנטע גזרות אויפ'ן ישוב

ווי ן, 26 אָקט. (יטא) שלום אש האָט ערקלערט פאַר דעם פאָרשטעהער פון יט"א, אַז נאָך מיט 2 חדשים צוריק האָט איהם די פרוי פון ענגלישען פי-נאַנץ-מיניסטער סנאָודען מיטגעטיילט אין זאַלצבורג, אַז סימפּסאָן שלאָגט פאָר אין זיין בעריכט אַפּצושטעלען דעם באָדען-פערקויף און די איינוואַנדערונג קיין ארץ-ישראל אויף 5 יאָהר.

אויף דער פראַגע פון שלום אַש, צי דאָס איז אין הסכם מיט דער גע-רעכטיגקייט, האָט איהם פרוי סנאָודען געענטפערט: צום בעדוירען איז צווישען יודען אַליין נישטאָ קיין אייניגקייט אין דער פראַגע. פיל יודען זענען געגען די אַרבייט פון די ציוניסטען אין ארץ-ישראל.

שלום אש האָט ווייטער ערקלערט דעם יט"א-פאָרשטעהער, אַז דאָס נייע „ווייס בוך" איז נאָכנישט דער לעצטער אַקט.

דער ציוניזם האָט שטאַרקע וואָרצלען אין יודענטום און ער וועט איבער-ווינדען די קלעפּ. די יודישע דעמאָקראַטישע אַרבייטערשאַפט דאַרף איצט האָבען דעם חוב צו פיהרען אַנ'ענערגישע פּראָטעסט-אַקציע.

דער געוואַלדטאַט פון דער אַרבייטער-רעגירונג קאָן אָפּקיהלען די יודישע סימפּאַטיעס פאַר'ן סאָציאַליזם און דער דעמאָקראַטיע. זעהר ריכטיג האָט גע-האַנדעלט דער יודישער סאָציאַליסט אַב קאַהאַן, וועלכער האָט פּערעפענטליכט אַ זעהר שאַרפען פּראָטעסט-אַרטיקעל געגען דער ענגלישער אַרבייטער-רעגירונג.

אַש אַפּעלירט צו ראַטעווען די איינציגע גרויסע יודישע האָפנונג, וואָס מיר האָבען אין ארץ-ישראל.

אונגעוועהנליך שאַרפער בריף פון לאָרד מעלטשעט געגען דער בריטישער רעגירונג
דער אַקט פון בגידה, וואָס גרעניצט זיך מיט משוגעת. — מען קאָן שטוינען איבער דער חוצפה פון דער ענגלישער רעגירונג

לאָנדאָן. (יטא) צוזאַמען מיט דער מיטטיילונג פון זיין רעזיגנאַציע האָט לאָרד מעלטשעט, ווי די יודישע מעלעגראַפען-אַגענטור האָט שוין מיטגעטיילט געשיקט אַ בריף צו ד"ר חיים ווייצמאַן. מיר ברענגען איצט דעם גאַנצען וואָרט-לויט פון לאָרד מעלטשעט'ס בריף:

אומגליקליכערווייזע, בין איך צוליב מיין קראַנקהייט, נישט געווען ביכולת לעצטענס זיך צו בעטייליגען אין די אַר-בייטען אַרום א"י. פון די צייטונגען ערפאַהר איך זיך, אַז איהר האָט בע-שלאָסען צו רעזיגנירען פון דער פּרעזי-דענטשאַפט פון דער יודישער אַגענץ צוליב דער פערעפענטליכטער רעגירונגס דעקלאַראַציע וועגען דער א"י-פּאָליטיק. הגם אייער בעשלוס איז פון גרעסטער וויכטיגקייט, קאָן איך נישט אויסדריקען קיין איבעראַשונג צוליב אייער האַנד-לונג.

און משך פון אונזער מיטאַרבייט זייט 1921 זענען מיר תמיד געווען בע-שטרעבט צו בעראַטען די רעגירונגען און א"י-אַדמיניסטראַציע אין פריינדליכען גייסט פון צוזאַמענאַרבייט און מיט ערנסטען און אויפריכטיגען בעגעהר צו פיהרען אונזער ווערק לויט בעשטימטע רוכות-לייניען. אויף אייך איז געפאַלען די לאַסט פון פעראַנטוואָרטליכקייט פיל האַנדלונגען פון דער מאַנדאַטאָר-אַדמיניסטראַציע מיט דער פּאָליטיק פון אַ יודישער נאַציאָנאַלער היים און אין אונצעהליגע פאַלען פערטיידיגען די רעגירונג געגען יודישע אָנקלאַגען. איהר אַזוי גוט ווי איך, האָבען כסדר זיך סובאָרדינירט דער רעגירונג לשם איינהאַלטען דעם פרידען. מיר זענען דורך דעם פרעמיער-מיניסטער געוואָרען איינגעלאַדען פון איין קאָנפערענץ אויף דער צווייטער. מיר האָבען שטענדיג אַרויסגעוויזען אונזער גרייטקייט צוזאַמענצואַרבייטען מיט די אַראַבער, אויב די רעגירונג וואָלט בלויז געהאַט דערביי איהר אַנטייל. מען האָט געזוכט אונזער ראַט, אָבער אונזערע עמפּפעהלונגען זענען סיסטעמאַטיש אומ-נאָרירט געוואָרען.

ווען סער סימפּסאָן, וואָס איז קיינ-מאָל פאַר דעם נישט געווען אין א"י, איז אַהין דעלעגירט געוואָרען אין אַ גע-היימער מיסיע, האָט די רעגירונג, נישט בעראַטענדיג זיך מיט אונז (וואָס זענען דערצו בערופען געוואָרען דורכ'ן אַרט. 4 פון מאַנדאַט) פאָלשטענדיג איבערגע-דרעהט די קלאָרע כוונות פון א"י-מאַנ-דאַט.

עס איז, פערשטעהט זיך, אונמעגליך אין דעם בריף אויספיהרליך צו אַרגו-מענטירען וועגען דער אונטערפרעטאַ-ציע פון מאַנדאַט. די מאַנדאַט-קאָמיסיע האָט אָבער קלאָר דעפינירט, וואָס עס הייסט אַזוינס די אויפריכטונג פון דער יודישער נאַציאָנאַל-היים און די איינ-שטעלונג פון זעלבסט-רעגירונגס-אינ-סטיטוציעס.

די לעבערליכע טראַנסטירונג פון די מאַנדאַט-צילען, וואָס איז ענטהאַלטען אין דער רעגירונגסדעקלאַראַציע, קאָן כאַראַקטעריזירט ווערען בלויז אַלס בע-ליידיגונג פאַר דער אינטעליגענץ פון יו-דענטום און אַלס בערעכענטע בעשימ-פונג פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע. יעדע שורה פון דעם רעגירונגס-דאָקומענט, אָטעמט מיט'ן גייסט פון מאָרעל און שנאה. און הגם עס ווערט, ווי אַנ'אָי-ראָניע, ציטירט דאָס „ווייס-בוך" פון ה' ווינסטאָן טשערטשיל, אַז די יודען זו-לען קומען א"י אויס רעכט און נישט אויס חסד, איז עס באמת אונמעגליך צו דער-ווייסען זיך, וועלכע רעכט די יודען (אין אָדער מחוץ ארץ-ישראל) וועט ערלויבט זיין צו האָבען אין דער צוקונפט אָדער אויב זיי האָבען נאָך בכלל וועלכע עס איז רעכט.

עס שיינט צו זיין אונגלויבליך דער פון משוגעת דרייסטער אופן, זיין וועל-כען די רעגירונג צושמעטערט די לאַנ-גע אונטערשטיצונג, וואָס די יודען אין דער גאַנצער אימפּעריע און איבער דער גאַנצער וועלט האָבען געשענקט גרויס-בריטאַניען און איהרע אַליאַנטען און וואָס איז איהר גו מצו נוץ געקומען אין דעם גרויסען קריזיס, וועלכער האָט גורם געווען צו דער פּראָקלאַמירונג פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע אין יאָהר 1917. וויפיל טויזענדער יודישע פריוויי-ליגע זענען געקומען צו קעמפען צוזאַ-מען מיט די בריטישע קרעפטען און קריטישען מאָמענט פון דער פּאַלעסטי-נער קאַמפּאַניע? וויפיל האָבען זייער לעבען אָוועקגעגעבען פאַר אַ זאַך, וואָס זיי האָבען אין זייער משוגעת געהאַלטען אַלס אַנ'עכטע אָפּערטע אויפצובויען אַ נאַציאָנאַלע היים פאַר'ן יודענטום?

עס איז אַנ'אַקט פון אונדאַנקבאַרקייט און בגידה, וואָס האָט נישט צו זיך כמעט קיין גלייכען, אַנ'אַקט, וואָס איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורך אַ רעגירונג (און, איך בין זיכער, נישט אונטער-שטיצט דורכ'ן פאָלק) געגענאיבער אַ לייכטגלויביג און געפיינינגט פאָלק, וואָס האָט געגלויבט, אַז עס האָט געפינען אַ האַפען אונטער דער פרייער שוץ פון דער בריטישער פאָהן און דעם פערזיכע-רונגס-וואָרט פון בריטישע שטאַטס-מע-נער.

מען קאָן בלויז שטוינען איבער דער חוצפה פון דער רעגירונג, וואָס ציטירט די פעסטשטעלונג פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע, בעזונדערס נאָך דעם שרעקלי-כען מאָרעל, וואָס איז דורך דער קאָמי-סיע אויסגעמאָסטען געוואָרען געגענאי-בער דער פיהרונג פון די א"י-ענינים און נאָך דער געמיינער פערטיידיגונג, וועלכע דער אויסערן-מיניסטער האָט געפיהרט אָפּצוּוואַשען דעם טאַדעל.

איך מוז לסוף זאָגען אַ וואָרט וועגען מיין פערזענליכער שטעלונג. ווען די יו-דישע אַגענץ איז געשאַפען געוואָרען, האָב איך אַקצעפּטירט צו טיילען דעם פאָרזיץ איבער'ן ראַט און פיהרען דעם פאָרזיץ פון דעם פּאָליטישען קאָמיטעט. אין די איצטיגע פערהעלטנישען פיהל איך, אַז איך בין נישט ביכולת מיט גע-צען פערנעהמען ווייטער די דאָזיגע אַמ-טען און איך רעזיגניר פון זיי, וועגען וואָס איך בעט אייך צו נעמען צו קענט-ניש.

בלוטיגע צוזאַמענשטויסע צווישען היטלעראָווצעס און קאָמוניסטען

ב ע ר ל י ן, 25 (ספעצ.) היינט זענען דאָ ווידעראַמאָל פאָרגעקומען בלו-טיגע צוזאַמענשטויסען צווישען היטלעראָווצעס און קאָמוניסטען. פיל פערזאָנען זענען פערוואונדעט געוואָרען. איינעגע זענען אַרעסטירט געוואָרען.

מזל-טוב!

אונזער ג' פאַבריקאַנט ה' ח. מ. זילבערמאַן און פרוי
צו דער חתונה פון זייער טאָכטער
פרל. רעגינאַ זילבערמאַן
מיט ה' קובאַ רובינשטיין
ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט און צופרידענהייט
די יודישע אַרבייטער
פון זילבערמאַנ'ס פאַבריק
און ראַדאָגאָשטש.

מודעה ואזהרה גדולה לאפרושי מאיסורא

דער געגזלער משה מענדיל ברזשעזשינסקי ווסכאָדניאַ 13 האָט פערלוירען חזקת כשרות און האָט נישט קיין נאמנות אויף כשרות און עפ"י דינאַ דש"ע טאָר מען ביי איהם נישט קויפען געשאָכטענע עופות אַלס כשר און פון היינט אָן אויב עס איז וועד נכשל געוואָרען פון זיינס אַ געשאָכטען עוף ברויך פרעגען אַ שאלה אויף די כלים.

לאָדזער ראַבינאַט

מרדכי ניסן קרול — משה דוד דאַמב
לייבוש ראָזענבערג — משה מנחם יוסף סגל
יוסף פיינער — ישראל פרידעל

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוועכע. אַלט-אַרט אַנאַליזע' בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6 -9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Niewiażski

ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוועכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8.10 3—1 9—5

Dr. med.
G. Gersztajn
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12 (טראַוגוטאַ)
Telefon 175-10
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָוונד.

Zakład Freblowski
(z ogródkiem)
דער ערשטער העברעאיש-פוילישער
גן-ילדים
ביי דער שולע און גימנאַזיום
פון י. קאַצענעלזאָן
ס'ווערען אָנגענומען קינדער אין דער פאַרמיטאָג און נאָכמיטאָג-גרופּע אין עלטער פון 4—6 יאָהר.
מיט אָנמ. לדונגען אין קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום צעגעלניאַנאַ 28.

סטאַרשי פעלדשער
J. Bornstein
צעגיעלניאַנאַ 51, טעל. 201-25
מיט לאַנג-יעהריגער שפּיטאַל און פּריוואַט פּראַקטיק
נעמט אָן טעגליך.

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר הויט האָר און וענערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
פּאָלודניאָווע 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11 פריה און 5—9 אָוונד. זונטאָג פון 9—1 מיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזע

אויפפאָדערונג

דערמיט פאָדער איך אויף מיין לאָקאַטאָר ה' מענדיל גליקסמאַן, פּולנאָצנאַ 23 צו בעצאָהלען דאָס דירה-געלד אין משך פון 8 טעג ד. ה. ביז'ן 31 אָקטאָבער 1930 איינשליסליך. אין געגענפאַל וועל איך זיין געצוואונגען אויסצופיהרען די עקמיסיע און פאַר די ווייטערדיגע פאָלגען וועל איך נישט זיין פעראַנטוואָרטליך. שמעון בענדערמאַכער
פּולנאָצנאַ 6.
פ. ס. אַ התראת בית-דין פון דומו"צ ר' ליבוש ראָזענבערג איז געשיקט געוואָרען.

ווינער אָרטאָפּעדישע
פּראַצאַווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וועקלאַדקעס געגען פלאַט פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַ-טען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28, וו. 1, פון 5—7 אָוונד

Dr. med H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען
און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-98
נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונד
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

שלעכטער רושם אין גענף פון פּאַספילד'ס ווײַס-בוך

פּרעזידענט פון „ועד הלאומי" פּראָטעסטירט אין נאָמען פון גאַנצן ישוב פאַר לאָרד טשענסעלאָר

שווערער רושם פון ווײַס בוך אין גענף

גענף 26 (יטא) ווי דער יט"א פאַרשטעהער ווערט געוואויר, איז דאָס ווײַס-בוך, וואָס איז דערווײַלטן געוואָרן אין גענף, אויפגענומען געוואָרן מיט גרויס שטוינונג. מען האָט ערוואַרט, אַז נאָך דעם בעשלוס פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע וועלן האַרמאָנישער אָפּגעהיטען ווערען די בעשטימונגען פון מאַנדאַט. די אײַנזײַטיגע אינטערפּרעטאַציע לטובת די אַראַבער איז געקומען אונערוואַרטעט.

מאַנדאַט-קאָמיסיע שיקט צו איהרע מיטגלידער דעם „ווײַסען בוך" און סימפּסאָן-בעריכט

גענף, 26 (יטא) ווי דער יטא-פאַרשטעהער דערוויסט זיך, האָט דער סעקרעטאַריאַט פון פעלקער-בונד צוגעשיקט צו אַלע מיטגלידער פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע אַ עקזעמפּלאַר פון ווײַס-בוך און פון סימפּסאָן-בעריכט. די נאָהענטסטע סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע קומט פאָר דעם 4. נאָוועמבער. אויף דער טאָג-אָרדנונג פיגורירט נישט די א"י-פראַגע. דאָס ווערט ערשט פאָראויסגעזעהען אויף דער סעסיע אין יוני 1931.

וואַהרשײַנליך איז די מאַנדאַט-קאָמיסיע נישט ענטשלאָסען צו בעהאַנדלען די נײַע ענגלישע דאָקומענטען איידער זיי זענען אַרומגערעדט געוואָרען דורך דעם ראַט פון פעלקער-בונד, וואָס זײַן סעסיע פאַלט אויס דעם 19-טען יאַנואַר 1931. די ענגלישע רעגירונג צושיקענדיג דאָס ווײַס בוך האָט נישט געמאַכט קיין שום פאָרשלאַג וועגן שטעלען די א"י-פראַגע אויף דער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע.

לאָנדאָנער יוד וויל נישט צאָהלען קיין שטײַערן אַלס פּראָטעסט געגען דער א"י-פּאָליטיק

לאָנדאָן, 26. אָקט. (יטא) דער לאָנדאָנער יוד אַלפרעד קעלסבער האָט אָפּגעזאָגט דעם שטײַער-אַמט אײַנצומאַהנען די שטײַערן אַלס פּראָטעסט געגען דער ארץ-ישראל-פּאָליטיק פון דער רעגירונג.

רוטענבערג איבערגעגעבען דעם פּראָטעסט פון ישוב

דעם הויך-קאָמיסאַר טשענסעלאָר

ירושלים, 26. אָקט. (יטא) דער פּרעזידענט פון ועד הלאומי רוטענבערג האָט איבערגעגעבען אָפיציעל דעם הויך-קאָמיסאַר דעם פּראָטעסט פון יודישען ישוב.

געפּסל'טע ליסטעס

אין פאַרשידענע וואַהל-קרײַזען

גראָדנאָ (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאָג.") די קרײַז-וואַהל-קאָמיסיע האָט געפּסל'ט די ליסטע פון צענטראָלעוו, די קאָמוניסטישע ליסטע און אַ לאָקאַלע ליסטע פון סוואַלק.

טהאָרן (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאָג".) עס איז בעשטעטיגט געוואָרען די ליסטע פון צענטראָלעוו.

לידאַ (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאָג.") עס איז דאָ געפּסל'ט געוואָרען די קרעסען-ליסטע פון פּויערים און די אוקראַיניש-ווײַס-רוסישע ליסטע מיט יערעמיטש'ן אין דער שפּיץ. בעשטעטיגט זענען געוואָרען די ציוניסטישע ליסטע, די ליסטע פון דער „אגודה", פון ב. ב. און פון קאַטוילישען בלאָק.

לאָמזאַ, (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאָג.") פון אַלע 4 יודישע ליסטעס איז בלויז בעשטעטיגט געוואָרען די ליסטע פון „בונד", די ליסטע פון בלאָק צו פאַרטיידיגען די נאַציאָנאַלע רעכט פון יודען אין פּוילען, די ליסטע פון דער „אגודה" און נאָך אַ דריטע יודישע ליסטע זענען געפּסלט געוואָרען צוליב פאָרמעלע טעמים.

אויך די קאָמוניסטישע ליסטע איז געפּסל'ט געוואָרען. אַלע פּוילישע ליסטעס זענען בעשטעטיגט געוואָרען.

משיח קומט...

בײַם חפץ-חיים אין ראַדין איז די לעצטע וואָך פאַרגעקומען אַ גרויסע אסיפה פון ראשי-ישיבות בעריהדענדיג דעם הײַנטיגן שווערן מצב אויף דער גאַנצער וועלט, האָט דער חפץ-חיים דערקלערט, אַז מיר זענען נאָר נאָהענט פון משיח'ס צײַטען. און וויבאַלד אַזוי, דאַרפען יודען תיכף אָנהייבען לערנען „קדשים". כדי מ'זאָל זײַן גרייט צו דער עבודה פון קרבנות.

שײַבלער און ד"ר בידערמאַן

בעקומען גאָלדענע מעדאַלען

סאָסנאָוויץ (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאָג.") הײַנט איז דאָ געפײַערט געוואָרען דער 30-יעהריגער יובילעאום פון דער אינדוסטריע-געזעלשאַפט סאַטורן וואָס איהרע הויפּט-אַקציאָנערען זענען די לאָדזער גרויס-אינדוסטריעלער שײַבלער און ד"ר בידערמאַן.

צו דער פײַערונג איז ספּעציעל אָנגעקומען דער האַנדעלס-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי, וועלכער האָט דעקאָרירט די ה"ה ד"ר בידערמאַן און שײַבלער מיט גאָלדענע פערדינסט-קרייצען.

צוגאָב-פּאַכאַר-קאָמיסיע

(פ) מאָרגען וועט טאָגען זיין צוגאָב פּאַכאַר קאָמיסיע און לאָקאַל אויף אַל. קאָשטשושקי 21 פאַר'ן יאָהרגאַנג 1909 און די עלטערע יאָהרגענג, וואָס האָבען נאָך זיער מיליטער פלוכט נישט רעגולירט. שטעלען דאַרפען זיך די, וואָס וואָגען אויפ'ן שמה פון פּ. ק. או II וועלכע די שטאָט סטאַראָסטווע האָט בעשטימט.

וויכטיג פאַר דער יוד. בעפעלקערונג
פון דרום'דיגען טייל פון אונזער שטאָט (שײַבלערס ראַיאָן)
וואו עס האָט זיך געעפענט אַן אָפּטיילונג
קאַצענעלזאָנ'ס גן-ילדים
(פּרעבעל אַנשטאַלט) און אַ מאָדערנער 7-קלאַסיגער שול מיט אַ רעגירונגס-פּראַג, וואָס נעמט אויך אַרײַן אַ גרויסער מאָס העברעאישע לימודים און רעליגיע. — קינדער (פון 4 יאָהר אין פּרעבעל-שולע און פון 6 יאָהר אין שולע) ווערען אײַנגעשריבען יעדען טאָג פון 10—1 פּאַרמ. אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שולע
קילינסקיעגאָ 120
Kilińskiego 120
Kilińskiego 120

פולער טעקסט פון דער דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג וועגן איהר ארץ-ישראל-פּאָליטיק

„ווײַס-בוך" בעשולדיגט די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין בעטריגערײַ בײַם אויפווײַזען די אונשעדליכקייט פאַר די אַראַבער פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע. — די פאַרברייטערונג פון דער יוד. קאָלאָניזאַציע וועט נאָר דערלויבט ווערען דורך אינטענסיווער עקספּלאָאַטאַציע פון איצטיגען באָדען-בעזיץ. — עס וועט אויך ערלויבט ווערען צו קאָלאָניזירען יודען אויף נישט בעזעצטע באָדען-רעזערוון

5.

לאָנדאָן, (יט"א)

און ווײַטערען טייל פון דער דעקלאַראַציע פון דער דער ענגלישער רעגירונג וועגען דער א"י-פּאָליטיק ווערט געזאָגט: עס וואָלט געווען נישט גערעכט צו בעשטעטיגען די בעהויפּטונג, וואָס ווערט פאַרשפּרייט, צוליב די פאַרשאַרפטע בעציהונגען צווישען יודען און אַראַבער, אַז דער רעזולטאַט פון דער יט'ישער קאָלאָניזאַציע איז אַן אַלע פאַלען שעדליך פאַר די אַראַבישע אײַנוואוינער. דאָס איז נישט אזוי נישט ריכטיג. עס איז אָבער נייטיג מיט בעטראַכטען דאָס פּראָבלעם צו בעהאַנדלען בעזונדער די קאָלאָניזאַציע, וואָס ווערט דורכגעפיהרט דורך אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס ווי פּ.י.ק.א. און די קאָלאָניזאַציע אונטערען ציוניסטישען אויפזיכט. בנוגע דער פאַרגאַנגענער פּאָליטיק פון פּ.י.ק.א. קען קיין ספק נישט זײַן, אַז די אַראַבער האָבען געהאַט גרויס נוצען פון דער אײַנריכטונג פון די קאָלאָניעס און די בעציהונגען צווישען די יודישע קאָלאָניסטען און זייערע אַראַבישע שכנים זענען געווען אויסגעצייכענט. די פאַלען, וואָס ווערען צוגעפיהרט דורך די יודישע פאַרשטעהערשאַפט, כדי צו שטיצען די בעהויפּטונג וועגען נוצען, וועלכען די יודישע קאָלאָניעס האָבען געבראַכט אַראַבער, בעציהען זיך הויפּטזעכליך אויף די פּ.י.ק.א. קאָלאָניעס איידער די קאָלאָניזאַציע איז פינאַנסירט געוואָרען דורכ'ן קרן-היסוד, וואָס איז דער מעכטיגסטער מאַכט אינסטרומענט פון דער יודישער „אגענץ".

אָבער געוויסע פּרובען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען צו בעווײַזען, אַז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט נישט געבראַכט רעזולטאַט, דאָס פיל פּאַכטער זאָלען ווערען לאַנדלאָז, ווײַזען זיך אַרויס בײַ אַן אָבפאָרשונג אַלס נישט איבערצײַגענד, אויב נישט בעטריגעריש.

די ווירקונג פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אויף די אַראַבישע בעפעלקערונג איז אין אַ גרויסער מאָס אָפּהענגיג דערפון, ווי אַזוי די יודישע קערפּערשאַפטען נוצען אויס זייער ערד.

די קאָנסטיטוציע פון דער פאַרברײַטערטער יודישער „אגענץ", וואָס איז אָנגענומען געוואָרען אין ציריך דעם 14-טען אויגוסט 1929 זעהט פאָר, אַז דער ערד-ערווערב באַדאַרף ווערען בילדען אַן אומפּערזענליכער אייגענטום פון יודישען פאָלק און דאָס „עס דאַרף אָנגעווענדעט ווערען דער פּרינציפּ פון יודישער אַרבייט אין אַלע אונטערנעהמונגען פון דער אגענץ".

דער זעלבער פּלאַן דאַרף אָנגעווענדעט ווערען אין הסכם מיט'ן אַרט. 23 אויך פאַר'ן יודישען נאַציאָנאַל פאָנד. דער הסכם פון קרן היסוד מיט די יודישע קאָלאָניסטען בײַם ים-פּרעג, ענטהאַלט אַ בעדינגונג, דאָס די קאָלאָניסטען וועלען פאַרפליכטעט צו בעשעפטיגען בלויז יודישע אַרבייטער, אויב דאָס וועט זײַן אַפילו נויטיג אָנצוקומען נאָך הילף. די זעלבע בעדינגונג פאַרפליכטעט אויך די קאָלאָניעס אין עמק. די דאָזיגע בעשטימונגען לאָזען זיך גאַנץ שווער פאַראײַנבאַרען מיט דער ערקלערונג פון ציוניסטישען קאָנגרעס אין יאָהר 1921 וועגען דער „שטרעבונג פון יודישען פאָלק צו לעבען אין פרײַנדליכע בעציהונגען און געגענזײַטיגער אַכטונג מיט'ן אַראַבישען פאָלק און ענטוויקלען צוזאַמען דאָס געמיינזאַמע היימלאַנד, וואָס וועט זיכערען די ענטוויקלונג פון ביידע פעלקער".

די יודישע פיהרער זענען גאַנץ אָפּגעהערציג בײַם בערעכטיגען זייער פּאָליטיק. די עקזעקוטיווע פון „הסתדרות", וועלכע אובט אויס אַ בעדײַטענדען אײַנפלוס אויף די ריכטונג פון דער ציוניסטישער פּאָליטיק, האָט צוגעגעבען, אַז אַזעלכע בעוואָרענישען זענען נייטיג, כדי צו זיכערען אַ וואָס גרעסערע יודישע אימיגראַציע, און אָפּהיטען דאָס לעבענס-ניוואָ פון יודישען אַרבייטער פון דרוק פון אַראַבישען לעבענס-ניוואָ. ווי לאַנג די דאָזיגע אַרגומענטען זאָלען נישט זײַן פון שטאַנדפּונקט פון אַ ריין נאַציאָנאַלער בעוועגונג, מוז אָבער דאָך אָנגעוויזען ווערען, דאָס זיי נעמען נישט אין אַכט די בעשטימונגען פון אַרט. 6 פון מאַנדאַט, וואָס פאָדערט אויסדריקליך, אַז די פאַרלײַכטערונג פון דער יודישער אימיגראַציע און קאָמפּאַקטער קאָלאָניזאַציע דאַרף פאָרקומען „אָהן שאַדיגען פון די רעכט און לאַגע פון די איבעריגע טיילען פון דער בעפעלקערונג".

אויפ'ן סמך פון די לעצטע פאָרשונגען איז די מאַנדאַט-מאַכט געקומען צום אויספיהר, אַז די פאַרווירקליכונג פון די בעשטימונגען פון מאַנדאַט קענען פאָרקומען נאָר דורך אַ בעסערער עקספּלאָאַטירונג פון באָדען. נאָר בײַ אַזאַ פּאָליטיק וועט זײַן מעגליך צו פאַרברייטערען די יודישע לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע, נישט פאַרלעצענדיג דעם אַרט. 6 פון מאַנדאַט. דער געוואונשענער רעזולטאַט קען דערגרייכט ווערען נאָר דורך יאָהרען לאַנגער אַרבייט.

עס איז דעריבער אַ גליק, דאָס אין בעזיץ פון די יודישע אָרגאַניזאַציעס געפינען זיך נאָך בעדײַטענדע באָדען-רעזערוון, וואָס זענען נאָך נישט בעזעצט. די קאָלאָניזאַציע פון די שטחים קען פאָרטגעזעצט ווערען אָהן אויפהאַלט, בעת גלײַכצײַטיג וועלען אָנגעווענדעט ווערען אַלגעמיינע ענטוויקלונגס-מיטלען, וואָס וועלען ווירקען גלײַכצײַטיג לטובת יודען און אַראַבער. אין משך פון דעם פעריאָד אָבער מוזען די נעהעריגע אַדמיניסטראַטיווע אָרגאַנען בעזיצען דעם קאָנטראָל איבער די באָדען טראַנזאַקציעס. דער ערד-פאַרקויף וועט נאָר אויף אַזוי פיל ערלויבט ווערען, אויף וויפיל ער וועט נישט שטערען די פּלענער פון די דאָזיגע אָרגאַנען. געמעלדעט איז אַכט די פעראַנטוואָרטליכקייט פון דער מאַנדאַט-מאַכט איז קלאָר, אַז די דאָזיגע פונקציעס זענען אויסגעפיהרט נאָר דורך די ארץ-ישראל רעגירונג.

צווישען די פּראָבלעמען, וואָס דאַרפען בעטראַכט ווערען געפינט זיך אויך די בעוואַסערונג, קאָאָרדינירונג פון מעטאָדען פון פאַרשידענע רעגירונגס-דעפּאַרטאַמענטען א. א. וו.

עס דאַרף אויך געשענקט ווערען אויפמערקזאַמקייט דעם שוץ פון די פּאַכטער דורך אײַנפיהרען אַזעלכע עס איז פאָרם פון בעזיץ-רעכט אָדער אויף אַן אַנדער אופן, כדי צו פאַרהיטען די פּאַכטער פון ענטאייגענונג און צו הויכע פּאַכטצינזען. עס איז אויך נויטיג די בעהאַנדלונג פון די וויכטיגע פּראָבלעמען פון געמיינדע אייגענטום, וואָס ווערט פּראַקטיצירט אין די אַראַבישע דערפער און בילדעט אַ גרויסע שטערונג פאַר די לאַנדווירטשאַפטליכע ענטוויקלונג. די בילדונג פון קאָאָפּעראַטיווען צווישען פעלאַכען קען אויך אויסגענוצט ווערען אַלס מיטעל פון ענטוויקלונג.

די פינאַנצען פון ארץ ישראל זענען שטאַרק בעלעסטיגט צוליב דער נויטווענדיגקייט פון גרויסע הוצאות אויף די זיכערהייטס קרעפטען. די שטײַגערונג פון די אַרט הוצאות איז געווען אונבעדינגט נויטיג צוליב די געשעהענישען אין הערבסט 1929 און עס איז שווער פאָראויסצוזעהן די צײַט, ווען עס וועט זײַן מעגליך צו רעדוצירען די אויסגאבען. דאָס איז אין אַ גרויסער מאָס אָפּהענגיג פון ערפאָלג פון דער איצטיגער פּאָליטיק און דערפון, אין וואָס פאַר אַ מאָס עס וועלען זיך פאַרבעסערען די בעציהונגען צווישען אַראַבער און יודען. עס איז אַ טייל פון דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג פון זײַן מאַיעסטעט, אַז ארץ ישראל זאָל זײַן פינאַנציעל זעלבסשטענדיג. די בעסערונג פון די לאַנדווירטשאַפטליכע בעדינגונגען פאָדערט נישט נאָר צײַט, נאָר אויך בעדײַטענדע אויסגאַבען, הגם עס איז צו האָפען, אַז אַ טייל פון די הוצאות וועט זיך דעקען. און דער ריכטיגע מאַכט די רעגירונג אַ ריוח שרוים.

דער גאַנצער סיסטעם פון אימיגראַציע-קאָנטראָל איז זאָרגפעלטיג אויסגעפאָרשט געוואָרען. אין חודש מאי האָט די רעגירונג פון זײַן מאַיעסטעט געהאַלטען פאַר נויטיג, און נישט שטערענדיג די איבעריגע פירמען, אָפּצושטעלען דאָס ווײַטערע אַרויסגעבען סערטיפיקאַטען פאַר אַרבייטער (אויסער די 950 שוין בעשטעטיגטע סערטיפיקאַטען) פאַר'ן האַלבען יאָהר, וואָס ענדיגט זיך דעם 30-טען סעפּטעמבער, ביז דער בעשטימונג פון דער צוקונפטיגער פּאָליטיק. די אויספאָרשונג האָט ענטדעקט געוויסע פעהלערן פון איצטיגען סיסטעם. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען דאָס אין ארץ ישראל זענען אַרײַנגעקומען אַזעלכע פרעמדע, וועלכע וואָלטען נישט בעקומען קיין ווײַזע, ווען אַלע פאַקטען וועגען זיי וואָלטען געווען בעקאַנט. די רעגירונג האָט נישט ביז איצט קיין קאָנטראָל, וואָס זאָל מעגליך מאַכען דאָס נישט אַרײַנלאָזען אונגעוואונשענע אימיגראַנטען. אַ ווײַטערע אונבעפרידיגענדע ערשײַנונג איז, וואָס אַ גרויסע צאָהל טוריסטען פאַרבלײַבען אין לאַנד אָהן שום שטערונג. עס איז אויסגערעכענט געוואָרען, דאָס אין משך פון די לעצטע 3 יאָהר זענען אויף אַזאַ אופן פאַרבליבען אין לאַנד 7,800 פערזאָן. פיל פערזאָן טוען אויך אויף די גרענעץ קאָנטראָל.

(שלוס פאָלגט)

פון ספּאָרט-לעבען

פּוילען — לעטלאַנד 0:6 (0:3)

וואַרשאַ, (טעל.) דער געכטיגער אונטערנאַציאָנאַלער מעטש צווישען פּוילען און לעטלאַנד האָט זיך פאַרענדיגט מיט אַ גרויסען נצחון פון פּוילען אין פאַרהעלטעניש פון 0:6.

די פּוילישע מאַנשאַפט האָט געשפּילט זעהר שעהן און איבערראַשענד דעם געגנער אין אַלע הינזיכטען.

2 טויערען פאַר פּוילען האָבען ערצילט נאַוואַרט (4), מאַליק און באַלצער.

—=0§0=—

פּוילען — טשעכאָסלאָוואַקײַ 2:1 (1:1)

פּראַג, (טעל.) דער לעצטער מעטש וועגען אינטערנאַציאָנאַלען בעכער פון אייראָפּאַ האָט זיך פאַרענדיגט מיט אַ מפּלה פון פּוילען אין פאַרהעלטעניש 1:2.

דאָס איינציגע טויער פאַר פּוילען האָט ערצילט סמאָטשעק.

—:0:—

„טוריסטען" — „ל. ק. ס. 2:4 (2:2)

ו. ק. ס." — „ל. ט. ס. ג. 0:2 (1:0)

די נעכטיגע מעטשען וועגען מײַסטערשאַפט פון לאָדז האָבען זיך פאַרענדיגט מיט אַ כפּלר פון די „ליגא" מאַנשאַפטען.

די „טוריסטען" האָבען געשפּילט מיט פיל אײַפער און האָבען פאַרדינט אויף אַ נצחון.

טויערען האָבען ערצילט קאָראַש (2), האהן, און שווענטאָסלאַווסקי פאַר די „טוריסטען" און טאַרנאָוושעווסקי פאַר „ל. ק. ס".

אויך דער מעטש צווישען „ו.ק.ס." און „ל.ט.ס.ג." האָט זיך פאַרענדיגט מיט אַ נצחון פון „ו.ק.ס.", פאַר וועלכע טויערען האָבען ערצילט ניקעל און קלימטשאַק.

„הכח" — „בוריושא" 2:0 (0:0)

אַ נישט פאַרדינטע מפּלה פון „הכח", וועלכער האָט געשפּילט מיט פיל ענערגיע.

—

„השמונאי" — „ווידזעוו" 2:4 (2:1)

טויערען פאַר „השמונאי" האָבען ערצילט קאַפּיאַ און פרענקעל פון 11 מעטער-שטויס.

—

„הכח" II — „טרומפּעלדאָר" 2:4 (0:3)

אינטערנאַציאָנאַלע באָקסער-קאַמפען

לאָדז זיגט 10:4

נעכטען 11 פרוה איז אין פילהאַרמאָניע זאַל פאָרגעקומען אינטערנאַציאָנאַלע באָקסער קאַמפען, אײַנגעאָרדענט דורכ'ן לאָדזער ספּאָרט פערײַן „אוניאָן". עס זענען פאָרגעקומען 8 קאַמפען פון פערשידענע וואָגען:

כמיעלעווסקי (י.ק.ב. — לאָדז) געווינט בײַ שטשעפּאַניאַק'ן (סאָקאָל — לאָדז), דורך דעם אונטערגעבען זיך פון שטשעפּאַניאַק'ן, וועלכער גיט זיך אוועק איהם אונטער אין דער דריטער רונדע, ד. ה. אַזוי ווי דורך אַ קנאָק-אויט.

דער קאַמף צווישען לענסקי (שופּאַראַנציג) — ציראַן (זיערנאָמישאַנקע) האָט זיך געענדיגט מיט טרעמי.

זשעלינסקי (ווידזעווער מאַנופאַקטור — לאָדז) האָט געוואונען בײַ בוטנער'ן (פאָרווערטס — ברעסלוי) אויף פונקטען.

דער קאַמף קלימטשאַק (סאָקאָל — לאָדז) — קאָך (אָלימפּיאַ — ברעסלוי), האָט אויף פונקטען געוואונען קלימטשאַק.

קראַוזע (שוץ-פּאָליצײַ — דאַנציג) האָט אויף פונקטען בעזיגט באַראַנאָווסקי'ן (ווידזעווער מאַנופאַקטור—לאָדז).

דער קאַמף סעווערניאַק (סאָקאָל) — סמאַגעק (הערטאַ—ברעסלוי), האָט זיך געענדיגט מיט אַ נצחון פון לאָדזער סעווערניאַק אויף פונקטען. בײַם ענדיגען דעם רעזולטאַט דאַרפ'ן ספּיקער.

ווערט אויף דעם זאַל אַ געטומעל און פּיפּערײַ פון אונצופרידענע פּובליקום, דען דער ריכטיגער רעזולטאַט האָט געדאַרפט זײַן רעמי.

און אַ שווער-געוויכט זענען פאָרגעקומען 2 קאַמפען:

קרענק (אוניאָן) וועלכער האָט געהאַט דעם מאַל זײַן ערשטען דעביוט אין רונגג, און וועלכער בעזיגט פּלעטע שלעג האָט אויף פונקטען בעזיגט דעם מעכטיגסטען קעמפער (ברעסלויער פּאָליציי ספּאָרט-קלוב).

דער קלאָו פון געכטיגען באָקס-קאַמף איז געווען דער קאַמף צווישען פּוילישען מײַסטער פון שווער געוויכט דעם לאָדזער שטײַבע (אוניאָן) און דעם דאַנציגער שווער-געוויכט מײַסטער האַזע. בײַדע קעמפער געהערען צו דער עקסטרא קלאַסע באָקסער. דער קאַמף ווערט שיין פון אָנהויב אָן געפיהרט און אַ זעהר שאַרפען טעמפּאָ. נאָכ'ן פאַרלויף פון 3 רונדען ווערט אָנגעקינדיגט אַ רעמי רעזולטאַט, טראָץ דעם וואָס שטײַבע האָט די גאַנצע צײַט אַ שטאַרק איבערגעוויכט. דאָס פּובליקום פּײַפט, אויסדריקענדיג דערמיט איהר אונצופרידענהייט פון רעזולטאַט. שטײַבע האָט געדאַרפט ערקלערט ווערען אַלס זיגער אויף פונקטען. דער קאַמף ענדיגט זיך מיט אַן אַלגעמיינעם נצחון פון לאָדז מיט 10:4 פונקטען.

—

אדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 בזי 7 אין אווענד

נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16 :ס

טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

...שט קיין מפלה
...ר אנ'עוולה

דאס האט מען אייגענטליך געקענט פאראויסזעהן: אונזערע „פריינד" אין ...ן-פיסלעך און אונזערע שונאים אהן געגנזען פיסלעך רעדען מיט א בעהאל-...ר אדער אפענער פרייד וועגען דער מפלה פון ציוניזם. די שונאים זענען ...געוועהנליך, עהרליכער און אויפריכטיגער און זיי קוקען זיך גאנץ אפען ...ס אויף די „יורשים" פון די ציוניסטען, נאטירליך אויף אזעלכע וואס וואלט ...אמנאהנטסטען געוועזן צום הארץ. זיי זענען מלא שמחה וואס עס וועט איצט ...טער זיין די דאזיגע ציוניסטישע „קרומע האקענס" אביסעל איינצוצוימען, ...יי זאלען נישט אזוי הויך און ענערגיש ארויסשטעלען עפעס אזעלכע שרעק-...ע פאדערונגען, און אז זיי האבען בעקומען פון ענגלאנד אזא זעץ איבער'ן ...ן, וועלען זיי שוין ענטשוויגען ווערען. אט צו וואס עס דארף דינען אונזע-...שונאים „מפלה פון ציוניזם". פון יענעמס שאדען דארף מען שטענדיג עפעס ...ינען פאר זיך. אזוי לערנט א געוויסע אייגענארטיגע עטיק.

און די „פריינד" אין געגנזען פיסלעך פרעהען זיך אין דער שטיל. אדרבא ...א יוד וועט קומען צו זיי, ווי אנ'עבד נכנע, און בעטלען וועלען זיי גע-...ן זיין גרייט רחמנות צו האבען אויף איהם. פאר א ביליג טרעהרעלע און ...ס דארט א קארג נדבה'לע קאן דער יוד דאן זיכער זיין. אבער א יוד אנ'-...ונגליכטער, א יוד, פאר וועלכען עס האבען זיך געעפענט די טויערען פון ...י מענשהייט, פון לעבעדיגע פעלקער, פון סובערענער געזעלשאפטליכקייט — ...ן נישט. דאס איז עפעס אזוי פרעמד, אז עס ווערט אזש דערפון אביסעל ...היימליך. די יודען האבען בעקומען מיט'ן שטעקען איבער'ן קאפ — וועט ...ן אלץ זיין אין ארדנונג. איצט וועלען מיר מיט זיי רעדען ווייכע ווערטער. ...ער קראפלעס רחמנות, א פאר גראם גערעכטיגקייט צולאזט אין לעבליך-זי-...ע וואסער פון ליבעראליזם איז אגאנץ גוטער רעצעפט. נאר נישט קיין שטאר-...פארציעס: צו קאווע-לעפעלעך.

אט דאס איז א געלעגענהייט צו עלבט-צופרידענהייט — דעריבער אזא ...ילע פרייד.

עס איז אפשר נראד, אונמעגליך צו שטערן עמיצען די שמחה, איך מוז ...אבער טון. גאנץ ערנסט און רוהיג אהן דעם מינדסטען מיין צו פערהוילען ...ם אמת, אדער עמיצען צו טרייסטען – שטעל איך פעסט, אז מיר פיהלען ...ו גארנישט אזוי שפל דיג.

דער צארן, וואס האט אויסגעבראכען אויף ביידע העלפטען פונ'ם כדור ...עולם, דאס געשריי, וואס האט זיך ארויסגעריסען אזוי סטיכיש, אז פאר א טייל ...דיפּלאמאטען איז דאס שוין אביסעלע צו הויך, שטאמט פון דער עולה, פון ...ר גרויסער עוולה, וואס מען איז בעגאנגען געגען אונז, אדער, וואס מען ...ט געגען אונז בעגעהן.

עס געפינט זיך אויף דער וועלט א רעגירונג, וואס מיאוס'ט זיך נישט ...ציטון א זאך, וואס עס קאן נאר ביי א פערביסענעם און פינסטערען בארבאר ...מאלט זיין: מ'וויל אב'אלט און לעבענס-פעהיג פאלק אפהאלטען אין זיין ...טבעישען לויף צו דער הויך. מ'וויל צונעמען פון דער קולטור א שטיקעל ערד ...ן עס צוריק ארייגווארפען אינ'ם תהום פון דער אורשפרינגליכער ווילדקייט. ...ל דארט די ערד ווייטער ליגען וויסט און לעער, ווי א וויסטער מדבר — אבי ...יודען זאלען דארט נישט בויען זייער נאציאנאלע היים. אזוי איז נישט ...ערש האט אפגע'פסק'ענט די סאציאליסטישע רעגירונג אין ענגלאנד. איהר, ...ען, שיקט קיין ארץ-ישראל פאנאטיקער פון עהרליכער און שווערער ארבייט— ...ר, סאציאליסטען, ווילען דאס נישט. זאל בלייבען דער האלב-פערשקלאפטער ...אבישער לויהן-קנעכט און קלויבען פאר זיך די ברעקלעך אויף חיונה — אזוי ...נט דער סאציאליזם פון לארד פאספילד. צי איז דאס נישט קיין ספעציעלע ...ווילדקייט, וואס פערגרעסערט און פערשארפט נאך מעהר די עוולה?

דאס טוט, נאטירליך, וועה, און נאך מעהר דערפאר, וואס מיר האבען זיך ...ס פון דער זייט אמווייניגסטען גערינכט. מען דארף די דעקלאראציע פון דער ...ענגלישער רעגירונג נעהמען אין דער האנד אריין און זיך איבערצייגען, וויפיל ...עהעריי, וויפיל אינאויפריכטיגקייט און אפענע שקרים מען האט געמוזט צו-...מענעהמען, אז מען זאל קאנען דעם פייזען ווילען אויסדריקען אין מעשים. ...ך האב איצט נישט בדעה צו מאכן אנאליז, מיך געעקעלט פשוט אזא ארבייט.

איך וויל נאר זאגען: די דאזיגע עוולה וועט בלייבען אלס דער בייזער ...ילפען פון דער שלימזלדיגער און אונגליקליכער רעגירונג, אבער אונזער מפלה ...ינמאל נישט.

וואס איז דאס אזוינס א מפלה? דאס איז א קאפיטולאציע פאר עפעס א ...גרויסער קראפט. אבער צי האט די לייבאר-רעגירונג א קראפט. זי לעבט דאך ...ליין קוים. זי האלט זיך נאך מיט דעם חסד פון לאיד דזשארדזש'ן. און ...ער דאזיגער אלטער מעפיסטא טוט דאס זעלבע, וואס דער אמת'ער שטן. ער ...וט די ארבייטער זינקען אין אלץ גרעסערע חטאים, אז זי זאל זיך באדען ...ין די אייגענע יסורים. און ענדליך וועט דאס אלץ א פלאץ טון. די בריטישע ...ימפעריע וועט לאנג געדענקען די שלימזלדיגע רעגירונג, וועלכע האט אפילו ...אס קאלטע גאלד פערוואנדעלט אין בלאטע, ווען זי האט נאר צוגעריהרט איהר ...נד דערצו. עס איז דאך שוין נישטא קיין איין ווינקעל אויף דער וועלט, וואו ...ען זאל זיך נישט אפשטעלען אויף דעם פראבלעם, צי ענגלאנד האלט שוין ...ישט אמאל פאר איהר חורבן, און ווי לאנג, א שטייגער, זי קאן נאך אזוי אנ-...האלטען. אין דער אייגענער היים האט זיך די ארבייטסלאזיגקייט פערדאפעלט, ...און עס איז זעהר מאדנע, וואס זי בעמיהט זיך זיי אפילו נישט צו געבען אזוי ...ל ערד, וויפיל זי וויל ארויסקריגען פאר די ארימע אראבער. עפעס אזעלכע ...אקבעט-געשעפטסטער טראגען זיך איבערן דויניגנ-סטריט אין דער זייט פון דער ...ענגלישער רעגירונג פון די איצטיגע שלימזלס. זיי וועלען אליין פריהער בע-...זייטיגט ווערען, איידער זיי וועלען בעוויזען אויסצופיהרען זייערע גיהינום'שע ...פלענער.

מיר האבען אנ'עוולה, א שווערע, אונמענשליכע עוולה, אבער נישט קיין ...מפלה. און געגען דער עוולה וועלען מיר זיך פערטיידיגען: מיט דער גאנצער ...ענערגיע, וואס עס גיט אונז דער קאמף אויף טויט און אויף לעבען, וועלען מיר ...זיך פערטיידיגען.

קודם כל וועלען מיר זיך נישט אונטערווארפען קיין שום דעקרעטען פון ...די ה"ה פאספילד'ס. מיר וועלען נישט געהען אין זיין „פארלאמענט". מיר וועלען ...נישט מיט איהם מיטארבייטען, און מיר וועלען נישט, ווי זיי שטרעבען, אויס-...צוליען פאר אונזער געלד אראבישע לענדער. סימפסאנס גאנצער פלאן שטרעבט ...דערצו. דער ארימער אראבער האט נישט קיין געלד, ער האט נישט קיין וויסען, ...קיין ארגאניזאציע.—די יודען האבען דאס אלץ, זאלען זיי דאס אוועקגעבען דעם ...אראבער, און ער וועט זיך אויסבויען אנ'אראביש לאנד, וואו די יודישע מינ-...דערהייט וועט האבען איהר מינדערהייטס-רעכט... דאס וועלען מיר נישט טון.

וואס דראהט אונז? — אפשטעלען די עמיגראציע. דאס איז זעהר א טרוי-...ריגע און וועהטאגליכע זאך. עטליכע טויזענד חלוצים שטעהען גרייט צו ...פאהרען, און פאר זייערע אויגען פערהאקט מען די אייזערנע טיר. אבער, צי ...וועט דער פעלקער-בונד נישט דערמאנען, דעם לארד פאספילד, אז אלע ענגלי-...שע מיניסטארען, און לעצטענס אויך הענדערסאן — האבען פייערליך ערקלערט ...אין גענף, אז די עמיגראציע איז נאר צייטווייליג אפגעשטעלט? צי וועט דער ...פעלקער-בונד ערלויבען, אז מען זאל זיך פון איהם אזוי שענדליך אויסלאכען?

יא — מיר רעכענען אויפ'ן פעלקער-בונד און אויף זיין שטיצע. ווען דער ...פעלקער-בונד וואלט אונז אפגעזאגט אין דער שטיצע און ערקלערט: מיר ציהען ...צוריק אונזערע הבטחות, ווייל מיר האבען איינגעזעהן, אז איהר זענט אונפעהיג ...און איהר קאנט נישט שאנעווען יענעמנ'ס רעכט — אויב אזוי וואלט אונז ...געזאגט דער פעלקער-בונד — וואלט דאס געווען פאר אונז א מפלה.

דער פעלקער-בונד איז א גרויסער מאראלישער כח, און אויב מען בע-...קומט פון איהם א דיסקוואליפיקאציע, אפעראורטיילונג, איז עס א מפלה. אבער ...די עוולה פון א פאראיבער געהענדע רעגירונג אין ענגלאנד, בלייבט נאר בלויז ...אנ'עוולה און קאן נישט בעצייכענט ווערען אלס מפלה.

דר. יהושע טהאן.

פראפ. שמעון דובנאוו'ס גרוס צו די, וואס רעדען, און צו די, וואס שווייגען

בערלין, (יט"א)

פראפ. שמעון דובנאוו האט אין צו-זאמענהאנג מיט די מאסען-בעגריסונ-גען, וואס ער האט בעקומען צו זיין 70-יעהריגען געבורטס-טאג פערעפענט-ליכט פאלגענדעס: „הגדערטער בעגריסונגען, וואס זענען אנגעקומען צו מיין 70-יעהריגען יוביליאום, לעגען אויף מיר ארויף א חוב אפגעבען א הארציגען דאנק אלע פערזאנען און אינסטיטוציעס, וואס האבען מיר אנגעטון אזא כבוד. שטימען פון דער גאנצער יודישער וועלט בעווייזען נאכאמאל, אז עס איז דא א וועלט-יודענטום, א לעבעדיגער סינטעז פון אמאל און היינט. בעזונ-דערס האבען מיר געפרייט די אפקלאנ-גען פון מיינע היסטארישע געדאנקען, וואס איך האב דערהערט אין די בעגרי-סונגען פון דייטשלאנד, וואו מיר איז בעשערט פערענדיגען מיין לעבענס-ווערק. איך האב שטענדיג בעטראכט דאס דייטשע יודענטום, ווי א פעסטונג פאר אונזער קולטור איפ'ן גרענעץ פון מזרח און מערב, און איך האף, אז איהם וועט נאך אויסקומען שפּילען אנ'-אקטיווע ראל אין אונזער נאציאנאלער אויפלעבונג. דאנקענדיג אלעמען, וואס האבען זיך אפגערופען אויף מיין יובל אין פערשידענע לענדער, שיק איך מיין הייסען גרוס, בעזונדערס יענע, וואס האבען געמוזט שווייגען אין דעם איינצי-גען לאנד, פון וואנען עס קאן נישט אנ-קומען א פרייע ווארט: אין מיין היימ-לאנד, דעם היינטיגען סאוויעטען רוסלאנד, מיין ווארט וועט אודאי נישט דערגרייכען צו זיי, אבער אויב ווען עס איז וועט עס דערהערט ווערען, זאלען זיי וויסען, אז ווען זיי, מיינע ליבענדע ברידער, אין געווען מיין טראכטען, מיין טיפער טרויער אין די דאזיגע פייערליכע „יובל-טעג".

דאס נייע, וואס מארשאל פילסודסקי האט געזאגט אין זיין אינטערוויאו
די פוילישע פרעסע טייטש אריין אין די כונות פונ'ם ווארט „רעוואלוציאנערער צעזאריזם"

די פוילישע פרעסע האט שוין געבראכט געגענבען איהרע קאמענטארען צום לעצ-טען אינטערוויאו פון מארשאל פילסוד-סקי. עס איז אבער כאראקטעריסטיש, וואס קאמענטירט ווערט דער אינטער-וויאו כמעט בלויז דורך די פרעסע-אר-גאנען פון דער אפאזיציע. די סאנאציע-פרעסע, מיט קליינע אויסנאהמען, ווי למשל, דער קראקאווער „קורייער אי-לוסטראוואני" שווייגט נאך לעת עתה און האט גאכנישט געגעבען איהר בעלויב-טונג צו פילסודסקי'ס לעצטען גע-שפרעך. דער „ראבאטניק" שרייבט, אז דאס איינציגע נייע, וואס מארשאל פיל-סודסקי האט געלאזט הערען אין אינ-טערוויאו, איז זיין קלארע און שארפע אפגרענוצונג פון דעם „רעוואלוציאנערען צעזאריזם", ד. ה. פון די ריכטונגען און שטרעמונגען אינ'ם לאגער פון דער סא-נאציע, וואס רופען צו אנ'אפענער דיק-טאטור. מארשאל פילסודסקי האלט די ריכטונגען פאר „שטותים'לעך" און אלס אנטווערט צו דער ריכטונג: פארלא-מענטאריזם מיט'ן רעוואלווער".

אבער פון דעם דאזיגען אינטערוויאו — שרייבט ווייטער „ראבאטניק" — פיהלט זיך ארויס א סתירה צווישען די ווערטער פון פאקטישען דיקטאטאר און די מעשים פונ'ם רעגירונגס-סיסטעם, וואס האנדעלט אין זיין נאמען און אונ-טער זיין אויבערשטער אנפיהרונג".

מארשאל פילסודסקי אטאקירט כסדר די „פארטייאישקייט" און די „סיים-הערשאפט". און דאך לעבען מיר אין א צייט, וואו נאר איין איינציגע פארטיי האט די שליטה איבער'ן גאנצען מלוכה-אפאראט, איבער'ן גאנצען פוילישען לע-בען. מארשאל פילסודסקי רעדט כסדר וועגן „פאראנטווארטליכקייט - גע-פיהל" אין „ב.ב.". ער בעשולדיגט דעם דעמאקראטישען לאגער אין בענוצען זיך מיט מלוכה-געלדער, ווי עס וואלטען גארנישט געווען קיין פאקטען אין דאקו-מענטען, וועלכע כאראקטעריזירען די „וואהל-מאכערײ" אין יאהר 1928".

און דער „ראבאטניק" פיהרט אויס, אז „דערין שטעקט אייגענטליך עפיס א טראגעדיע. מ'קאן זיך עפיס נישט פאר-שטעלען, אז מארשאל פילסודסקי זאל נישט וויסען, וואס עס טוט זיך. לייקענ-דיג אבער זיין לעצטען אינטערוויאו — בעקומט זיך דער איינדרוק, אז ער ווייסט טאקע נישט, אז עפיס א שרעקליכע, אונפערשטענדליכע טראגעדיע ליגט ביים יסוד פון דער דאזיגער משוגה'דיגער זיכערהייט אין זיך, מיט וועלכער פיל-סודסקי הזר'ט יעדעס מאל איבער, אז אונטער זיין רעגירונג איז אין פוילען אלץ אין בעסטען ארדנונג, און אז דאס איינציגע פוילישע „פראבלעם" — איז די „סיים-הערשאפט", אז „ב.ב." — איז אנ'עדה פון לויטער צדיקים, אז די פריהערדיגע פריינד פון פילסודסקי'ן — זענען גאראנים, לוידאקעס און געמיינע יונגען, אז ברזסק — איז די „האנט פון דער גערעכטיגקייט" א.א.וו. א.א.וו."

און די צייטונג פערענדיגט, אז „די געשיכטע וועט אפשר אמאל אויפקלע-רען דאס דאזיגע רעטעניש".

דער ארגאן פון דער ענדעקישער אפּאַ-זיציע — „גאזעטא ווארשאווסקא" שטעלט זיך ווידער אפ אויף דעם ארט אין מארשאל פילסודסקי'ס אינטער-וויאו, וואו עס רעדט זיך וועגן די „גאראנימלעך" און „גנבים". די צייט-טונג בעמיהט זיך צו בעווייזען, וואס מארשאל פילסודסקי האט געמיינט מיט די דאזיגע צוויי עפּיטעטען. אזוי רעדט די „גאזעטא ווארשאווסקא" ארום דעם פונקט, ווי דער מארשאל פילסודסקי דערציילט, ווי לייכט עס איז איהם גע-ווען צוצוטרייבען דעם ערשטען סיים און ארויפגעהן אויף „רעוואלוציאנער-צעזאריסטישען" וועג, נאר ער האט דאס נישט געטון בלויז דערפאר, ווייל ער קאן נישט ארבייטען צוזאמען מיט גנבים.

און די צייטונג פרעגט:

„וואס זענען דאס פאר א גנבים, מיט וועלכע ה' פילסודסקי וואלט געמוזט „שטענדיג ארבייטען", ווען ער וואלט ארויף אויפ'ן „רעוואלוציאנער - צעזאַ-ריסטישען וועג? דאס איז דאך זיכער נישט געמיינט די דעפוטאטען פון דער אפאזיציע, ווארום אין א „רעוואלוציא-נער-צעזאריסטישער" ארדנונג, וואלטען זיי דאך גארנישט געהאט וואס צו זא-גען".

„עטוואס קלארער — שרייבט ווייטער „גאזעטא ווארשאווסקא" — שטעלט זיך שוין פאר די פראגע וועגן די „גארא-נימלעך". דאס זענען די עטליכע רי-טונגען אין ב.ב., וואס פיהרען א „רע-וואלוציאנער - צעזאריסטישע" פראפא-גאנדע. דער פרעמיער מיניסטער שוואזמט אינבער און זיין תיבה אויף די כוואליעס פון די וואהלען צום... דעמא-קראטיש - פארלאמענטארישען האפען. דערביי איז ער גוט געשטימט, ער ווייסט, אז ער ווע טגעווינען, ווייל „פער-שפּילען זענען מיר נישט אומשטאנד" די צייטונג פערענדיגט מיט אנ'איראני-שען רוף: „שעהמט אייך, איהר „גא-ראנימלעך" און ציטערט „גנבים" די „דעמאקראטיע" געהט!"

דער סאנאטארישער אילוסט. „קורי-יער צארזעני" שרייבט: „ערקלעהרענ-דיג אין זיין אינטערוויאו, פאר וואס ער האט זיך געשטעלט בראש פון דער ב.ב.-ליסטע, האט מארשאל פילסודסקי בעצייכענט אלס „גאראנימלעך", וועלכע האלטען, אז עס איז גענוג דאס, וואס פילסודסקי קאן זיך אליין אנ'עצה געבען, אז עס איז א שאד זיך צו פער-אינטערעסירען מיט די וואהלען. יעדער מארשאל האלט דעם סיים פאר א גייסטי-גען ארגאן און לעבען פון פאלק און דער מלוכה, הגם ער אנערקענט נישט די סובערעניטעט פון סיים, פון די פארטייען, אדער פון די דעפוטאטען. אין זיין אינטערוויאו פראטעסטירט ער זעהר שארף געגען דעם פרוב פון „רעוואלוציאנערען צעזאריזם", פונקט אזוי ווי געגען דער דעגענעראציע פון פארלאמענטאריזם, געגען פארלאמענטא-ריזם מיט'ן רעוואלווער". נישט קיין דיקטאטור, און נישט קיין סיים-הער-שאפט, נאר א שטארקע רעגירונג, גלייך געוויכט און צוזאמענארבייט פון דער אויספיהר און געזעצגעבערישער מאכט — דאס איז דאס פאליטישע פראגראם פון מארשאל."

אט אזוי געפינט יעדער דאס זיינגע אינ'ם נייעם אינטערוויאו פון מארשאל פילסודסקי.

—פּס.

די צעהן גרויסע וועלט-רעטענישען, איבער וועלכע געלעהרטע ברעכען זיך די קעפּ

„מאמענט" האט אפגעדרוקט אנ'ארטי-קעל וועגען „די צעהן גרויסע רעטעני-שען" פון דער וועלט, איבער וועלכע די היינטיגע וויסענשאפטליכע ברעכען זיך די קעפּ. עס איז אינטערעסאנט אי-בערצוגעבען אין קורצען, וואס די צעהן אייגענע רעטענישען זענען.

דאס ערשטע רעטעניש איז — דאס זונען-סיסטעם. ביז איצט האט די ווי-סענשאפט געהאט גאנץ קלארע און פעס-טע מיינונגען וועגען יענעם גרויסען וועלט-סיסטעם, פון וועלכער די זון איז דער צענטער, און אונזער ערד איז נאר איינער פון מיליאנען קערפערן, וואס דרעהען זיך ארום איהר. נישט לאנג צו-ריק אבער האט מען געפונען א נייעם פלאנעט, וועלכען מען האט א נאמען גע-געבען „פלוטא". דעם דאזיגען פלאנעט האט מען ענטדעקט אין אזא ווינקעל, וואו מען האט ביז איצט געגלויבט, אז דארט קען נאר אזא קערפער זיך נישט געפינען. איצט אבער, אז מען דאס דארט פארט געפונען „פלוטא'ן", א פלאנעט די גרויס ווי אונזער ערד, האט בען די געלעהרטע אנגעהויבען בעגרייפען, אז זייערע פריהערדיגע מיינונגען וועגען זונען-סיסטעם איז געווען פאלש, און זיי דארפען איצט געפינען א גאנץ נייע טעאריע. „פלוטא" האט בעוויזען, אז עס קען זיין, אז אין זונען-סיסטעם מוזען זיין צוויי, אדער דריי מאל אזוי פיל וועלטען, ווי מען האט געגלויבט ביז איצט.

דאס צווייטע רעטעניש איז דאס רע-טעניש פון דער ערד. ביז איצט האט מען געגלויבט, אז די פלאנעטען זענען געשאפען געווארען דורך דעם, וואס גרוי-סע מאסען שטאף דאבען זיך אפגע-שפּאלטען פון דער זון און אנגעהויבען פוידרען א לעבען פאר זיך. אזוי איז גע-ווארען אונזער ערד, מארס, וועניס און די אנדערע וועלטלעך, אבער די ענטדע-קונג פון „פלוטא" האט צושטערט יענע טעאריע, ווייל „פלוטא" געפינט זיך צו-ווייט פון דער זון, אז מען זאל קענען גלויבען, אז ער קומט טאקע פון דער זון. שטעלט זיך די פראגע: פון וואנען זשע האט זיך פלוטא גענומען, און פון וואנען האט זיך גענומען אונזער ערד?

דאס דריטע רעטעניש איז — די אט-מאספערע, די לופט ארום דער ערד. מיר ווייסען, אז די ערד איז איינגעוויי-קעלט מיט לופט אויף אנ'ערך פופציג מייל ארום. וואס ווייטער, ווערט זי אלץ שיטערער. אבער עס שטעלט זיך די פראגע: וואס איז נאך די פופציג מייל? איז דארט פאראן לופט?

א נייע פראגע, וואס איז פערבונדען מיט דער לופט, איז לעצטענס אויפגע-שוואומען. עס איז א בעקאנטע זאך, אז וואס ווייטער אין דער הויך, אלץ קעל-טער איז עס. לופט-פליהער, וואס גערען ארויף זעהר הויך, דארפען זיך אנטון ווינטערדיגע אפלוג. ווען זיי פליהען א.ז. זומער. וויזוי זיך אבער איצט ארויס, אז וואס ווייטער אין דער הויך, נאך דעם קאלטען געגנטעל לופט, ווערט די לופט צוריק ווארעם, גראד ווי די לופט, וואס ליגט נאהענט צו דער ערד. דאס הייסט, אז עס זענען פאראן דריי לופט-פלא-כען: צוערשט ווארעם, דערנאך קאלט, דערנאך צוריק ווארעם. און די וויסענ-שאפטליכע ברעכען זיך דעם קאפּ, פון וואנען די אויבערשטע לופט קריגט אזוי ווארעמקייט.

דאס פערטע רעטעניש איז — די אנ-דערע וועלטען. זענען אויפ'ן מארס פאר-האן מענשען, אדער אנדערע אינטעלי-גענטע וועזענס? און וואס טוט זיך היינ-טער די געדיכטע נעפּלען, וואס ווילקלען שטענדיג ארום דעם שטערען וועגוס און וואס קען טעלעסקאפּ האט ביז איצט נישט בעוויזען דורכצודרינגען? די לעצ-טע צייט האט מען מיט דער הילף פון א גאנץ נייעם אינסטרומענט אויסגעפי-גען, אז אויפ'ן מארס הערשט א גאנץ אנדערע טעמפּעראטור, ווי מען האט ביז איצט געגלויבט. ביז איצט האט מען געהאלטען, אז אויפ'ן מארס איז צו קאלט און קען לעבעדיגע זאכען קאנען דאר מענשט עקזיסטירען. איצט אבער ווייזט זיך ארויס, אז דארט איז גראד א גינסטיגער קלימאט פאר לעבעדיגע בעשעפעניש. און עס איז אויף דאס ניי אויפגעשוואומען די פראגע: זענען דארט פאראן לעבעדיגע וועזענס, אדער נישט? קאן עס זיין, אז פון אלע וועל-טען איז נאר אויף אונזער ערד פאראן לעבען, און מענשליכע וועזענס, וועזענס מיט שכל?

דאס פינפטע רעטעניש איז — האלט די זון אין אפשטארבען? אונזער לע-בען אין דאס גאנצע לעבען אויף דער ערד, איז אפהענגיג אן דער ווארעמקייט פון דער זון. אבער עס איז אויסגערע-כענט געווארען, אז פון דער זון ווערט פערפערענט די געוואלדיגע סומע פון פיר מיליאן טאן יעדע סעקונדע. דאס פון קריגט די ערד די הויט פון בלויז א קליי-נעם פראצענט, אינגאנצען 160 טאן א טאג. שטעלט זיך די פראגע: וואס וועט זיין דעמאלט, ווען די זון וועט אויס-ברענען? קיין אנדער קוואל פון ווארעמ-קייט זעהט זיך דערווייל נישט. וואס וועט דעמאלט די מענשהייט טון? וועט זי טאקע פערפרוירען ווערען? עס איז, נא-טירליך, קיין נאהענטע געפאהר נישטא. די זון וועט געדויערען מיליאנען און מיל-יאנען יאהרען. אבער פארט, א סוף מוז דאך אמאל קומען, וואס וועט דעמאלט זיין?

א זעקסטע רעטעניש איז — וואו איז דער צענטער פון דער וועלט? אמאל, איידער עס איז געקומען די היינטיגע וויסענשאפט, האט די רעליגיע געלערנט אז דער צענטער פון דער וועלט איז די ערד, אז די זון, די לבנה און די שטע-רען דרעהען זיך ארום איהר. שפּעטער אבער האט די וויסענשאפט אויסגערע-כענט, אז דער צענטער פונ'ם אוניווערזום געפינט זיך 10 טויזענד ליכט-יאהר ווייט פון אונז. (א ליכט-יאהר הייסט די שטרעקע, וואס א שטראהל ליכט לויפט דורך אין א יאהר צייט; און ליכט לויפט מיט דער שנעלקייט פון 186 טויזענד מייל א סעקונדע). היינט אבער גלויבט מען שוין, אז דער צענטער פון דעם וועלטאל געפינט זיך גאר 50 טויזענד ליכט-יאהר ווייט פון אונז.

דאס זיבעטע רעטעניש פון דער ווי-סענשאפט איז — וואו איז דער סוף פון דער וועלט; די אלטע — פון וואנען קו-מען די „פאלענדע שטערען"? יעדען טאג שלאגען זיך אן אן דער אטמאס-פערע פון דער ערד ארום א מיליאן „מע-טעארען". פון וואנען קומען זיי?

דאס נייעטע רעטעניש איז — די איי-בינגע אלטע פראגע: וואס איז רוים? און צולעצט דאס צעהנטע רעטעניש — פון וואנען האט זיך די וועלט גענומען?

פארהאן אבער דענקער, וואס גלויבען, אז אויף די מעהרסטע פון די צעהן רע-טענישען וועט דער מענש קיינמאל קיין ענטפער נישט דערטראכטען.

אראבער געניסען מעהר פון יוד. ארבייט, ווי פון בריטישען שוץ
אויפרוף פון ועד-הלאומי

ירושלים. (יטא) דער ועד הלאומי האט איינשטימיג בעשלאסען צו פער-עפענטליכען פאלגענדען אויפרוף:

די דעקלאראציע פון דער מאנדאט-רעגירונג פערגוואלדיגט דעם היסטארי-שען צוזאג, וועלכען דאס בריטישע פאלק האט געגעבען די יודען. די דעקלאראציע ענטהאלט נישט קיין קאנסטרוקטיווע עלעמענטען און פערדארבט דאס ווערק פאר דער נאציאנאלער היים, וואס איז נוגע דעם גאנצען יודישען פאלק און נישט בלויז דעם א"י-ישוב.

א נאציאנאלע היים אהן אימיגראציע און אהן לאנד איז א גרויזאמער שפאס און א פאליטישע צביעות. דער ישוב ווארפט אפ די רעגירונגס-ערקלערונג וועגען דער א"י-פאליטיק און האפט, אז אין דעם פאל דריקט נישט אויס די רע-גירונג דעם ווילען פון בריטישען פאלק.

דאס רעכט צו בויען די נאציאנאלע היים איז בעשטעטיגט געווארען דורך דעם פעלקער-בונד און די פעראייניגטע שטאטען, ווי אויך דורך אלע בריטישע רעגירונגען זייט דער פראקלאמירונג פון דער באלפור-דעקלאראציע. דורך זייערע קאנסטרוקטיווע-דערגרייכונגען האבען די יודען געהייליגט דאס דאזיגע רעכט, וואס איז שטארקער פון יעטוועדער מאכט, וואס ווערט מיסברויכט דורך וועלכע עס איז רעגירונג.

דער ישוב וועט זיך נישט בעטייליגען אין קיין שום פארלאמענטארישע אינ-סטיטוציעס, וואס זענען בערעכענט אויף צוריקצוהאלטען די אויפריכטונג פון דער נאציאנאל-היים. דער וואוילשטאנד און פראגרעס פון דער אראבישער בעפעל-קערונג העננגט אפ פיל מעהר פון יודי-שער אימיגראציע און קאלאניזאציע, ווי פון אלע טעטיגקייטען פון דער בריטישער אדמיניסטראציע. מיר בע-טראכטען אונזער צוזאמענארבייט מיט אונזערע אראבישע שכנים אלס די צו-פערלעסיגסטע גאראנטיע פאר דעם ווי-טערדיגען וואוילשטאנד און שלום אין לאנד. מיר אפעלירען צום ענגלישען פאלק און דער גאנצער ציוויליזירטער וועלט צוריקצושטעלען אונז און אונ-זערע רעכט און פאדערן אויף דאס יו-דישע פאלק און אלע לענדער צו שטעהען פעסט פאר ציון.

—:0:—

לאדז
28 אקט. 1930
זון אויפג. גג: 6.17
זון אונטערג. אגג: 4.24
מאנטאג, ה' מרחשון תרצ"א
פ' לך-לך

טאג-כראניק.

די ארבייטסלאזיגקייט אין לאדז.

אין לאדזער אינדוסטריע-ראיאן זענען פערגאנגענע וואך געווען רעגיסטרירט 26,699 ארבייטסלאזע, דערונטער אין לאדז 18,193 אונטערשטיצונגען האבען בעקומען סך-הכל 8018 ארבייטסלאזע, אין לאדז — 4,636.

ווי ס'איז צוזעהן פאלט אין לאדז די צאהל רעגיסטרירטע ארבייטסלאזע.

טאגעס אין געריכט.

אין לאדזער קרייז-געריכט וועלען פון 1. דעצעמבער ד. י. איינגעפיהרט ווערען טאגעס פאר די ריכטער און אדוואקאטען.

מיט די ערשטע קאלטע טעג הויבט זיך אן דער ווינטער-סעזאן אין לאדז

צוליב די ווארימע וועטער'ס האט זיך דער סעזאן פערשפעטיגט. — לעבהאפטע לייזונג פון בוימוואל-סחורות. — קאנקורענץ צווישען די קליינע מיט די גרויסע טריקאטאזש-פאבריקאנטען

דער הערבסט און ווינטער-סעזאן לאזט אויף זיך נישט ווארטען; דאס הייסט: די צייט לויפט שנעל, אבער אין האנדעל איז דער „סעזאן" נאך שוואך. צוליב די לעצטע ווארימע וועטער'ס איז די ביז אהערינגע לייזונג פון ווינטער-ארטיקלען זעהר קליין. קויפען קויפען בעיקר נאר שטאפטשע קונים און נישט קיין סוחרים. סוחרים האבען זיך אפגעהאלטען פון פערזארגען זיך מיט סחורות. ערשט די לעצטע טעג מערקט זיך אביסעל מעהר „ווארימקייט" אין פריון אויף ווינטער ארטיקלען. און דאס האט מען טאקע צו פערדאנקען דער קעלט און דעם שטעכיגען רעגנדל, וואס האט אפטער'ס געגומען פאלען.

בוימוואל סחורות אין לאדז האבען דעריבער די לעצטע טעג בעקומען מעהר אפנעמער. עס קומען שוין פראווינציער סוחרים, וועלכע קויפען איין גרעסערע קוואנטומס ווינטערדיגע בוימוואל-ארטיקלען ד וקניות וואלטען זיכער געווען גרעסערע, ווען עס זאל נישט פעהלען קיין געלד, ווארום סחורה אויף קרעדיט איז היינט צו טייער.

ביז אויצט איז אין לאדז געווען א שטארקע נאכפראגע אויף בעטצייג, הלאם דער-שטאפען א. א. וו. דער פריון איז געווען א לעבהאפטער. דעקונג און וועקסלען איז געווען אויף א טערמין פון 1 ביז 3 חדשים, און וואס נאך פאר זעהר קורצע קונדען. נישט זיכערע אפנעמער האבען געמוזט צאהלען קאסא.

אין רעזולטאט פון דער נאכפראגע אויף בוימוואלענע ווינטער אויסארבעטונגען און אויף ווטסווארג, האט די בוימוואל אינדוסטריע לעצטענס פער-שטארקט די פראדוקציע.

שוואך איז די נאכפראגע אויף וואלענע און קאמגארן סחורות. קויפען קויפט מען פאלטען שטאפען.

די סיטואציע אין דער טוכער-בראנזשע איז דערווייל נישט קיין קלארע.

ד וואנע און דער טריקאטאזש-בראנזשע איז נישט קיין איינהייטליכע. דער פריון איז אביסעל לעבהאפטער. דיי צרה איז אבער די קאנקורענץ. די קליינע און מיטעלע אונטערנעמער „שניידען" די פרייזען און מאכען קאנקורענץ דער גרויסער טריקאטאזש אינדוסטריע.

—=0§0=—

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1910

היינט, דארפען זיך צושטעלען צו דער רעגיסטראציע די געבוירענע אין יאהר 1910, (אין מיליטערישען ביורא פיעטריקאווער 212) דארפען זיך צושטעלען די וועלכע וואוינען אין 4 קאמיסאריאט, וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט:

U, W, Z, Ż.

און פון 11 — קאמיסאריאט

K, Ł, L, M, N, O, P.

אלע יונגעלייט, וואס צוליב וועלכע עס איז סבות האבען זיך נישט געשטעלט צום בעשטימטען טערמין, קענען זיך צושטעלען שפעטסטענס ביז'ן 29 נאוועמבער ה. י.

בלוטיג געשעהעניש ביינאכט אויף גייער'ס מארק

15 פאליציאנטען בעשיצען א ווירט נעגען זיינע לאקאטארען
2 פאליציאנטען און 4 לאקאטארען שווער פערוואונדעט

אין דער נאכט אויף זונטאג איז גע-קומען צו בלוטיגע געשעהענישען אויף גראבאווא 23. דאס הויז געהערט דארט צו א געוויסען טעאדאר וועסאלאווסקי. צווישען דעם הויז-ווירט און דעם לא-קאטאר יוזעף רזשעננעל האט אויסגע-בראכען א קאנפליקט צוליב רעמאנט.

שבת-צונאכטס האבעןביידע „צדדים" זיך בעגעגענט אויף דער גאס און זיך צווערטעלט, ס'איז געקומען צו א גע-שלעג, און עס זענען צוגעשטאנען אויך אנדערע לאקאטארען. דעם ווירט איז געקומען צו הילף זיין טאכטער און זי האט געזאלט האבען געדראהט צו שיסען מיט א רעוואלווער.

ווען די לאקאטארען האבען אנגענו-מען א דראהענדע שטעלונג, האט דער הויז-בעזיצער געבראכט מיט אנ'אויטא 15 פאליציאנטען, די לאקאטארען הא-בען אויסגעלאשען אין הויף אלע לאמ-פען אזוי, אז פון דער פינסטער ארויס זענען די פאליציאנטען בעווארפען גע-ווארען מיט שטיינער. אין דער פינס-טערניש איז געקומען צו א געראנגעל צווישען דער פאליציי און די ציוויל-פערזאנען אזוי, אז פאליציי האט גע-מוזט זיך בענוצען מיט די שווערדען ...

די „שלאכט" האט געדויערט איבער א שעה צייט. לסוף האבען די איינוואוי-נער זיך בעהאלטען אין די וואוינונגען עטליכע פערזאן זענען בעת'ן קאמף פערוואונדעט געווארען. צווישען די פערוואונדעטע געפינען זיך 2 פאלי-ציאנטען און 4 לאקאטארען, צו וועל-כע עס איז ארויסגערופען געווארען די פאגאטאוויע.

אין א שווערען צושטאנד זענען זיי זענען זיי אפגעפיהרט געווארען אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

יודיש טעאטער פילהארמאניע נארוטאוויטש 20
יוד. ארט.-פעראיין אין פוילען. — דירעקטאריאט פון די פעראיינס-טעאטערן בעפולמעכטיגטער דיר.: א. שטאקפעדער — לייטער: א. בעזמאן
איילט צו זעהן! די לעצטע גאסטשפילן איילט צו זעהן!
פון דער אמעריק. קינסטלערין, ליבלינג פון לאדזער און ווארשאווער עולם
אננא יאקובאוויטש
היינט, מאנטאג גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
פון 80 גראשען
די אייביגע מאמע
הויפט-ראל „פרידא" פירט אויס צום ערשטען מאל אננא יאקובאוויטש.
ס'נעמט אנטייל דער גאנצער ארטיסטען-אנסאמבל פון ווארשאווער טעאטערס דיריגענט ל. זעלמאן. — בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע
אין פרובען די גייסטע סענסאציע „וואס פערלאנגט א פרוי?"

א גנבה אין דער פינאנץ-קאמער

(פ) אונבעקאנטע גנבים האבען זיך דורך די פענסטער אריינגעקריגען אין בנין פון דער פינאנץ-קאמער אויף אל. קאשטשושקי און האבען פון דער טיי-האלע פאר די בעאמטע צוגע'גנבעט צוקער, לעפעל-בעשטעק א. א. זאכען אין ווערט פון עטליכע הונדערט זל.

פאליציי האט אונטערגענומען אנ'-אויספארשונג.

שטאטישע מיסט-קאסטען פערפעסטען די לופט

דער מאגיסטראט האט בעשטימט דעם פלאץ צווישען כלאדנא און סמוגאוואע נאסען אויף א שטאטישען מיסט-קאס-טען, נישט קוקענדיג וואס ארום וואוי-נען מענשען אין געדיכט-פערבויטע הייזער.

קעגען איבער דעם שטעטישען מיסט קאסטען, אויף בזשעזשינער 41, גע-פינט זיך א פאווישעכנע שולע...

—0—

קליינער פעליעטאן.

דער גט צוליב א פלאץ

פאר-פעלקער גט'ן זיך, גע... נטעס. מ'גט זיך צוליב דעם, ... כאראקטערען שטימען נישט... שלום בית. אפטמאל איז אבער ... פון א גט פערנאט: דער מאן ... רזשעט" די פרוי, אדער פער... די פרוי „זדראדזשעט" דעם מא...

זעלטען אבער, א פאר-פאל... זיך גט'ן צוליב א פלאץ. אט ... מיר אויצט אין אונזער פא... וואהל געמוזעכט צו טון מיט א... צוליב א פלאץ.

פערליבט האט זיך דאס „פאר... מיט אנ'ערך דריי יאהר צוריק... ליבט זיך איבער די אויערען. ... זיך געגעסען פון די פיסקעלעך. ... זיך געמאכט געגענזייטיגע קאמפ... מען. איינער האט קיין טרוט גו... שטעלט אהין דעם צווייטען. די ... איז געווען אין לשער — א... אזדוליע.

גאנצע דריי יאהר האט דאס ... פאלק געלעבט אין הארמאניע ... זיך אבער ארייגגעמישט דער ש... די וואהלען צום סיים, און די ... האבען דערפיהרט דערצו, אז ... זיך געגומען געזלען, די גוטע א... עוה'דיגע אשת חייל האט מיט ... גווארפען אנ'אומ'חן אויף איהר ... שערטען" און דער שלום בית א... שטערט געווארען. און אלץ צוליב ... — צוליב א פלאץ. די „צנועה" ... איהר „חלק שני" נישט געוואלט ... קיין פלאץ אויף דער מזרח-וואנט ... ערשט האט מען געדראהט מיט ... און היינט איז שוין דאס פאר... אפיציעל גע'גט.

אויב איהר וועט וועלען דרינגע... דאס מיינען מיר די מאראס „א... מיט די פאלקיסטען — בויטע ... איהר קענט אייך טראכטען וואס ...וועלט...

אב—נע...

י'וד. ארט.-פעראיין אין פוילען. דירעקטאריאט פון פעראיינס - טעאטערן. בעפולמ. דיר.: א. שטאקפעדער. — לייטער: א. בעזמאן.
לאדזער יוד. קאמער-טעאטער — נייער
„ארט"
וויסער זאל „מאנטיפעלי"
זאכאדניא 43
קינסטלערישער לייטער: מ. בראדערזאן
היינט מאנטאג 1 פארשטעלונג
9.15 אווענד
צו פאפולערע פרייזען
פון 80 גראשען
גוט מארגן קאזע!..
אין 2 טיילען, 12 בילדער.
אנסאמבל לויט'ן א"ב. פרויען: זיסעל גירל, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מאשע פעטער-מאן, לילי פערי, אסתר ראזען. מענער: ש. גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטעל קאן, יעקב רייגגלאס, ישראל שומאכער י. שיפער.
טעקסטן: משה בראדערזאן, משה נאדיר און י. אבערזשאנעק. מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאן און פאלקס-מאטיוען. דעקארא-ציעס און קאסטיומען: יצחק ברוינער און ה. ווייגטרויב. מוזיק-לייטער: הערץ רובין. רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער. בינע-אינספעקטאר; מ. קאן. ליכט-עפעקטען י. יערא...
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 פריה ביז 1 בייטאג און פון 5 אזייגער אוו. שבת א גאנצען טאג.

פארן עקסמיסירטען סוחר פון ציגעל-גאס 18

פון פריהער	980.90 זל.
מ. מ.	5 „
אינאיינעם	985.90 זל.

סטאטיסטיק פון באנקראטע אוז נאדזארען

בעווייזט די שווערע פאלגען פון קריזים.

ווי טיף מיר זענען שוין אין לאדז פערקראכען מיטן ווירטשאפטליכען קרי-זיס, בעווייזט די סטאטיסטיק פון באנ-קראטען און געריכטס-אויפזיכטען, וואס זענען אין לויפענדען יאהר בעשטימט געווארען דורכן לאדזער האנדעלס-גע-ריכט.

ביזן 1. אקטאבער, ד. ה. אין משך פון די ערשטע 3 פירטעל יאהר זענען אין לאדזער האנדעלס-געריכט אריינגע-פלאסען 103 ביטעס וועגען „נאדזארען" (דערונטער 102 פון לאדזער פירמעס), בעת אין 1928 האט די צאהל ביטעס וועגען „נאדזארען" דערגרייכט די צי-פער 19 און אין 1929 — 128.

אין די ערשטע 9 חדשים פון לויפענדען יאהר האט דאס לאדזער האנ-דעלס-געריכט בעשטימט סך-הכל 33 געריכטס-אויפזיכטען, בעת אין 1928 איז אין פערלויף פון דערזעלבער צייט ארויסגעגעבען געווארען נאר 3 „נאד-זארען"...

אופאדלאשטשען זענען אין די פירטעל יאהר בעשטימט געווארען דערונטער 173 פאר לאדזער פי... און 8 פאר פירמעס פון די נא... שטעטלעך. אין 1929 זענען אין ... זעלבער צייט ערקלערט געווארען באנקראטען, דערגנטער אין לאדז ... אין 1928 — נאר 65 באנקראטען ... לאדז 59.

היי-יאהר זענען אבער אויך א... ווארפען געווארען ביטעס וועגען ... שטימען אופאדלאשטשען אין 15 ... לען.

ראדיא פראגראם

מאנטאג 27 אקטאבער

לאדז, (233,8) 11.58—12.05 שעה צייכען 12.05 — 13.15 גראמאפאן פליטען מוזיק 13.15 ... 13.20 פארלעזונג פון טעגליכען פראגראם ווי אויך קינא און טעאטער רעפערטואר, 15.50—16.10 פראגנ... אונטערריכט 16.15—16.45 פראגראם פאר יונגער... און עלטערע 16.45—17.15 גראמאפאן פליטען מוזיק 17.15—17.40 פארטראג 17.45—18.45 לייכטע מוזיק פון ווארשאווער קאפע-הויז „גאסטראנאמיע", 18.45—19.10 פערשידענעס, 19.10—19.25 קאמוני... קאט פון דער לאדזער האנדעלס קאמער, כארלע... זען פון פראגראם אויף דינסטאג און קאמוניקאטען... 19.25 - 19.35 גראמאפאן פליטען מוזיק פון ווארש... 19.35—19.55 ראדיא פרעסע זשורנאל (טר. פון ווארשא), 20 —20.10 נייע ביכער איבערזיכטען פון ... פראפ. ה. מאשטשיצקי (טר. פון ווארשא).

—=0§0=—

2 פעראיינען פון רעזערוו-אפיצירן זיך פעראייניגט

(ס) שבת אווענד איז פארגעקומען די וואהלען פון א פערוואלטונג פון ביידע פעראייניגטע פעראיינען פון רעזערוו-אפיצירען. אלס פרעזעס איז אויסגעוועהלט געווארען דער וויצע-וואיעוואדא ד"ר ראזשניעצקי, אלס וויצע פרעזעסען ד"ר כאדאטשעק און אדוו... ביליק, מיטגלידער פון פערוואלטונג די ה"ה דעניס, ראדע, קרופע, אנקער-שטיין, ד"ר רוטקאוויטש, שיקארסקי און מאלינאווסקי.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

ווער האט מעהר פון פערהייראטען לעבען דער מאן, צי די פרוי?

אנ'אינטערעסאנטע דיסקוסיע

לעצטענס איז א געוויסע ענגלישע שריי-בערין ארויסגעקומען מיט א פערטיידי-גונג פאר די פרויען, אז וואס אנבעלאנגט דעם פערהייראטען לעבען טראגט צו די פרוי מעהר, וויפיל זי קריגט פון דעם לע-בען ארוים.

די דאזיגע פערטיידיגונג האט די שריי-בערין געמאכט אלס ענטפער אויף א רעפעראט איבער דעם פערהייראטען לע-בען, וואס איז געהאלטען געווארען פון א מאן און וועלכען ער האט ערקלערט, אז די פרויען זענען שולדיג פאר די פיל גט'ן, ווייל זיי נעהמען פון פערהייראטען לעבען אלץ און גיבען גארנישט, אדער נאר ווייניג. דער שרייבערין פערדריסט אזא בעהויפטונג און זי זוכט צו ווייזען אז די פרוי טראגט ביי צום פערהייראטען לעבען זעהר, זעהר פיעל און זי איז בכלל נישט בעשולדיגט וועגען אלס די גט'ן. בעקערן פון דער היים. זי בעט-עלין — זאגט זי — יא, אז די כשי נער גענוסען אמתיסטען פון פערהייראטען לעבען, ווייל קיין איין מאן איז דער בעל הבית איבער דער איינקונפט; אויב ער איז נישט צופרידען און הויז, קען ער אוועקגעהן, בעת די פרוי מיט די קליינע קינדער איז פעסט צוגעבונדען צו דער היים; אויב די פרוי יארעט איהם האט ער עוועט-פערטייב און זיין גע-שעפט אדער ארבייט, בעת די פרוי האט גארנישט.

אזוי לאנג — זאגט די שרייבערין — ווי מענער האבען נישט א העלפט פון די קינדער און די פרוי קריגט נישט איהר העלפט פון דעם מאנס פערדינס-טען, קען קיין גלייכקייט אין פערהייראט-טען לעבען נישט זיין, ביז יענער צייט וועלען מענער קריגען דעם גרעסטען טייל פון פערהייראטען לעבען.

די פראגע, ווער איז פעראנטווארטליך פאר די גרויסע צאהל דורכפאלען פון פערהייראטען לעבען איז שוין דיסקו-טירט געווארען טויזענד און איין מאל פון פיעל אנגעוועזענע פערזאנען און זיי-ערע ענטפערס זענען מעהר, אדער ווע-ניגער סוביעקטיווע. יעדער איינער זעהט דאס פראבלעם אזא ליכט, ווי ווייניג געוגונגען זענען. די, וואס זענען נישט גענייגט פריינדליך צו דער פרוי, ווילען זוכען ארויפווארפען די שולד אויף איהר. ווידער די פרויען פערטיידיגער זוכען צו ווייזען, אז דער מאן איז פעראנטווארט-ליך פאר די גרויסע צאהל גט'ן.

אינטערעסאנט איז אבער די פראגע, ווער געניסט מעהר פון פערהייראטען לעבען — די פרוי, אדער דער מאן. און ווענען דער פראגע קען מען זאגען, אז סיי די אויבענדערמאהנטע שרייבערין, סיי דער פון איהר דערמאנטער רעפע-רענט זענען אומגערעכט ווייל די פראגע איז נישט קיין אלגעמיינע און זי איז אבהענגיג פון יעדען פאל בעזונדער. ביי מאנכע פארלעך האט דער מאן מעהר נוצען אין פערהייראטען לעבען, און ביי מאנכע די פרוי. עס ווענדט זיך, ווער פון זיי ביידען האט א שטארקערע היי-לענטיראפט, און ווער פון זיי ביידען צווינגט ארויף זיין ווילען אויף דעם אנ-דערען.

דורכשניטליך אבער האבען ביידע דעם זעלבען נוצען. דאס פערהייראטע לעבען, ווי דאס לעבען אין אלגעמיין, איז נישט אויסגעבעט מיט רויזען. עס זענען פאר-האן גוטע מאמענטען און זעהר פיר-ערוגע. אין לויף פון די ביידע מאמענ-טען געניסען ביידע. אויב ביידע געניסען נים צו גלייך, ווענד'ט עס זיך אן דעם כא ראקטער פון יעדען, איינער נעהמט אויף א גוטען מאמענט מיט מעהר פרייד און א צווייטער מיט ווייניגער. איינעמס טעם פערמאמענט איז אזא, אז ער נעהמט אויף צרות געלאסענער, קיהלער, מיט ווייניגער אויפרעגונג און הארץ עסעניש, א צווייטער וועט פון יעדער קליינינקייט איינלעגען א וועלט.

געוועהנליך איז די פרוי מעהר טעמ-פעראמענט פול, ווי דער מאן. זאל א קינד נים געזונד ווערען—און די מעהר סטע פרויען וועלען שוין איינלעגען וועל-טען, נישט עסען און נישט שלאפען, און מאנכע פערלירען זיך ואגאר אינ-גאנצען, אין דער צייט, ווען דער פאטער וועט עס נעהמען רוהיגער און געלאסע-נער. פאר דעם קינד איז פיל בעסער, ווען די עלטערען נעהמען עס גלאסען און מיין אלץ וואס איז אים צו ברענגען צום געזונד. אבער דערפאר, וואס די מו-טער לעגט אוועק דאס לעבען, עסט זיך אויף א לעבעדיגע, הייסט עס נאך נים, אז דאס פערהייראטע לעבען גיט איהר גרעסערע צרות ווען זי נעהמט זיך אליין מעהר, ווי דער מאן מוט עס.

ווען מען קומט און מען ווארפט די שולד פון דער גרויסער צאהל צוברא-כענע היימען אויף דער פרוי, און מען וויל עס פערגרינגערען דערמיט, וואס די פרוי קריגט דאס בעסטע פון פערהייראטען לעבען, איז מען זיכער אומגערעכט, ווען די פרוי טראגט שוין צו זעהר און זעהר פיעל, אבער אומגערעכט איז אויך צו זאגען דאס פערקעהרטע, ווייל עס איז נישט אמת, אז היינטיגע יאהרען איז די פרוי מעהר און מאנס מאכט. נישט אמת איז אויך, אז בלויז דער מאן איז דער בעל הבית איבער דער איינקונפט און די פרוי נישט.

די שרייבערין זאגט, אז אויב די פרוי יארעט דעם מאן געפינט ער דערפאר א צייט פערטרייב אין זיין געשעפט, אדער ארבייט. אבער נישט אלע געשעפטען און נישט אלע ארבייטען געבען דעם מאן צופרידענהייט. געשעפט, ווי ארבייט, איז אנ'אנשטרענגונג, אפילו, ווען אלץ געהט, ווי עס געהער צו זיין. יעדער געשעפטסמאן און יעדער ארבייטער וועט עס צוגעבען, און ווען איז דעם מאן. וועלכער קומענדיג אהיים פרינט א פארציגע יארעניש, אנשטאט רוהע, און בכלל איז ווער צו דעם מאן, אדער דער פרוי, וועלכע דארפען שוין זוכען צופרי-דענהייט אויסער דער היים. דאס איז שוין, אויב נישט דער סוף, אלענפאלס דער אנהויב פון סוף פון א פערהייראט לעבען.

א נארמאל פערהייראט לעבען איז נאר דאן, ווען ביידע, סיי דער מאן און סיי די פרוי טראגען צו גלייכע טיילען צום לעבען און קריגען ארויס גלייכע טיילען. און דאס איז בלויז דאן, ווען ביידע ער-פיהלען גלייך זייערע פליכטען אין דער היים.

דאס לעבען איז אזוי איינגעארדענט, אז דער מאן דארף צושטעלען די מיט-לען אויפצוהאלטען די היים און די פרוי דארף די היים אויפהאלטען. צי עס דארף אזוי זיין די איינטיילונג, צי נישט, איז אנ'אנדער פראגע, אבער אזוי לאנג ווי דאס איז אזוי, דארפען ביידע זייערע פליכטען הייליג דורכפיהרען און נוינט אפ עמיצער פון די פליכטען, קען שוין מעהר קיין גלייכגעוויכט נישט זיין.

די טיילען, וואס דאס פערהייראטע פאר דארף קריגען פון פאמיליען-לע-בען, דארפען זיין גלייכע. און אזוי באלד ווי עמיצער פון זיי קריגט א גרעסערן טייל, איז עס שוין נישטא מעהר קיין גליקליך לעבען.

ביידע קריגען א גלייכען טייל און טרא-גען ביי א גלייכען טייל אזוי לאנג, ווי דאס פאמיליען-לעבען איז נארמאל און צופרידען. ווען עמיצער הויבט אן קרי-גען א גרעסערן טייל, איז עס דער אנ-הויב פון א צושטערטען לעבען צווישען מאן און ווייב.

ב. פ—ן.

יודישע בעל-מלאכות אין לאדז וועלן געניסען פון לייכטע מייסטער-עקזאמענס

אונצוטרוי-וואטום פאר פרעזידענט שוואנקאווסקי און דירעקטאר פיעקארסקי

נעכטיגע זיצונג פון דער האנדווערקער-קאמער אין לאדז

...אין לאקאל פֿון דער „רעסורסא“ (גאס 123) איז נעכטען פֿאר- ...א פלענאר-זיצונג פֿון דער האנדווערקער קאמער.

...ר זיצונג האט זיך געענדיגט א ...סיי מצד דער יודישער רעפרע- ...וועלכע ווערט בסדר אנגע- ...דורך דעם דירעקטאר פיעקאר- ...מצד א געוויסען טייל פֿון דער ...כער פארשטעהערשאפט געגען ...ט פיעקארסקי.

...ווי די זיצונג האט זיך אנגע- ...האט די אפאזיציע פֿון די קריסט- ...טגלידער ארייננעטראגען אנ'... ...י וואטום פֿאר פרעזידענט ...וסקי און א טייל פֿון דער פֿער- ...

...שוואנקאווסקי וועלכער האט ...דעם פארזיץ, האט דעם פֿאר- ...ישט געוואלט שטעלען צו אפ- ...ביז וואנען דער רעלעגאט פֿון ...מיניסטעריום, וועלכער האט ...ינט די זיצונג האט זיך נישט ...אגט וועגען דעם. דער מיניס- ...רעלעגאט האט, ווי ה' שוואנ- ...האט זיך געווינשען, געאור- ...אז דער אונצוטרוי-פארשלאג ...פארמעל ארייצוטראגען און ...ילא נישט געשטעלט ווערען צו ...ונג.

...ער פראגע פֿון בודזשעט איז ...האט דער קריסטליכער מיטגליד ...וסקי מצד דער אפאזיציע דער- ...פארשלאג, אז די פענסיע פֿון ...ער פיעקארסקי זאל געקירצט ...ן 24,000 זל. אויף 12,000 זל. ...רשלאג איז מאטיווירט געווא- ...און אזא בוטערער צייט קאן ...טאר אין א האנדווערקער-קאמ- ...ט נישט נוצען אויף אזא הויכ- ...סיע.

...ונג האבען אונטערגעשטיצט ...טע ראטמיטגלידער, וועלכע הא- ...אויסגעדריקט זייער אונצופֿרי- ...מיט דער שיקאנירשער שטע- ...דעם דירעקטאר לגבי די אינ- טערעסען פֿון די יודישע האנדווערקער.

ביי דער אפשטימונג האבען פֿאר דער רעדוקציע פֿון דער דירעקטאר-סקער פענסיע געשטימט אויך די יודען און די קריסטליכע אפאזיציע. אזוי ארום איז אויך אויסגעדריקט געווארען אונצוטרוי דעם דירעקטאר פֿון האנדווערקער פארלאמענט אין לאדז.

אין אלגעמיין איז דער בודזשעט פֿון דער האנדווערקער קאמער פרעלימינירט אויף א הויך פֿון 200,000 זל.

א וויכטיגער יודישער מאמענט איז געווען די פראגע וועגען די מייסטער-עקזאמענס, מיט וועלכע עס זענען צום מעהרסטען בעדראהט די יודישע בעלי מלאכות.

וויצע פרעזידענט ה' קאזשימיערסקי האט דעם אנטיסעמיטישען לאגער געגעבען אכצוהערעניש, אז דער שטעקען האט צוויי עקען. מיר יודען — האט ה' קאזשימיערסקי ערקלערט — שרעקען זיך צום ווייניגסטענס פֿאר די עקזאמענ'ס. מיר זענען גרייט אויפצונעמען די שווערסטע עקזאמענ'ס, נאר בתנאי, אויב די קריסטליכע האנדווערקער וועלען זיך אויך אונטערווארפֿען די זעלבינע עקזאמענס. דער רעדנער גיט איבער פאקטען, אז קריסטליכע בעלי מלאכות האבען פֿאר א טרינק בראנפֿען. פֿאר א קלאפ אין פלייצע די סטארשי'ס פֿון ארויסבעקומען מייסטער צייגנישן, בעת די יודישע האנדווערקער, מיט וועלכע די זעלבע קריסטען האבען געארבייט אין די אייגענע ווארשטאטען, קאנען דערצו זיך נישט דערשלאגען. אלזא — עקזאמענ'ס נעמען מיר אן, נאר צו די עקזאמענס זאלען געהן יודען און קריסטען; עס טארען בשום אופן נישט זיין קיין אויסנאהמען צום שאדען פֿון די יודען.

ס'איז אנגענומען געווארען דער פֿארשלאג, אז די זעלבסשטענדיגע האנדווערקער, וועלכע האבען אין 1927 שוין געפֿיהרט אויף אייגענע האנד ווארשטאטען, זאלען געניסען פֿון די ווייטגעהענדסטע הנחות ביי די עקזאמענ'ס. קיין שום רעקורסען וועגען דער פראגע זאל די האנדווערקער קאמער נישט דערלאזגען צום מיניסטעריום.

וועגען דעם זעלבען ענין האבען זיך ארויסגעזאגט די יודישע ראטמענער שמעון שווארצבערג, ישעיה סענדאווסקי, כארמא א. א.

די זיצונג, וואס האט זיך אנגעהויבען שטורמיש, האט זיך געענדיגט רוהיג, און מיט א שטיקעלע זיג פֿאר'ן יודישען בעל-מלאכה.

אויפ'ן לאדזער וואהל-פראנט

נעכטען שוין אין לאדז אנגעגאנגען אנ'ענערגישער וואהל-אקציע. — גרויסע צאהל-מיטינגען אין פערשידענע טיילען פון שטאט

דער ציוניסטישער וואהל קאמיטעט פֿיהרט ענערגיש ווייטער די אנגעהויבענע וואהל פראפאגאנדע. נעכטען אווענד זענען ווידער פארגעקומען 3 גרויסע פֿערזאמלונגען: אין „צעירי מזרחי“ און „סיני“ אויף גלובנא 62 און אין „בני ציון“ אויף רזשגאווסקא 7. צו די מיטינגען איז געקומען זעהר א גרויסער עולם, וועלכער האט זיך אויפמערקזאם צוגעהערט צו די אויספֿיהרונגען פֿון די רעדנער: ד"ר ראזענבלאט, משה ליטאוו, לאווני א., יאקעל, אנזש. י. זשעלינסקי, יחיאל עהרליך, מארעק, אסמ. די רעפֿערענטען האבען געשטעלט וועגען די אויפגאבען פֿון „בלאק צו פֿערטיידיגען די יודיש נאציאנאלע רעכט אין פוילען“ און עס זענען אנגענומען געווארען רעזאלוציעס צו שטימען פֿאר'ן נומער 17.

* * *

(פ) אין לאקאל פֿון שטאטישען קונא איז נעכטען פארגעקומען א גרויסער וואהל מיטינג פֿון פ.פ.ס. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען שטאט פרעזידענט זשעמיענצקי און וויצע שטאט-פרעז. ראפאלסקי.

א צווייטער פ.פ.ס'ישער מיטינג איז פארגעקומען אין קאזשינא.

— אין לאקאל אויף גדאנסקא 40 איז נעכטען פארגעקומען א אויסערגעוועהנליכע פֿערזאמלונג פֿון ארבייטס-אינוואלידען. עס איז צוו. אגר. בעשלאסען געווארען צו שטימען פֿאר דער ליסטע פֿון „לינקען ארבייטער בלאק“.

אין זעלבען לאקאל איז אויך נעכטען פארגעקומען א גענעראל פֿערזאמלונג פֿון אלע אינדוסטריע צווייגען. עס איז גלייכצייטיג בעשלאסען געווארען צו שטימען פֿאר דער זעלבער ליסטע.

ואי דאזן דער „רעסורסא“ איז נעכטען פארגעקומען א מיטינג פֿון פוילישע האנדווערקער. עס איז בעשלאסען געווארען צו שטימען פֿאר דער סאנאציע.

* * *

(פ) נאכ'ן ערקלערען ד' קאנדידאטען ליסטעס וועט די קומענדיגע זיצונג פֿון דער קרייז-וואהל קאמיסיע פארקומען דעם 19. נאוועמבער, כדי פעסטצושטעלען דעם רעזולטאט פֿון די וואהלען צום סיים.

פֿרייטאג וועט די קרייז-וואהל קאמיסיע איבערשיקען די רעזשור-וואהל קאמיסיעס צו 2 עקזעמפלארען פֿון די בעשטעטיגטע וועהלער-רשימות און א דריטע עקזעמפלאר פֿאר דעם מאגיסטראט פֿאר'ן שטאטישע ארכיוו.

געיעג אויף באנדיטען אין די געדיכטע וועלדער הינטער פיעטרקאוו

די באנדיטען זענען אנטלאפען פון דער קאלישער תפיסה און האבען אויף זייער געוויסען פיל מענשען-לעבענס

...ווי עס אינפארמירט אונז דער ...אויספארשונגס אמט איז פאלי- ...מען אויף די שפורען פון די אנטלאפענע באנדיטען פון דער קאלישער תפיסה זינגעצקי, ברוסט, יוזעפאוויטש, סאקאלאווסקי קלימטשעק און קלוס. די לעצטע איז מען חושד צו האבען ערמארדעט דעם פאליציאנט קארזשעניאווסקי און סולעיום.

די באנדיטען בעהאלטען זיך אין די געדיכטע וועלדער נעבען רעגמשנא הינטער פיעטרקאוו, וואס זענען אינצט ארומגערינגעלט פון א געדיכטען פאליציי קארדאן.

מיט עטליכע טעג צוריק האט זיך 3 פון די באנדיטען איינגענעבען ארויסצוקריגען פון וואלד און צו מאכען א אנפאל אויף דער אפטייק אין דארף וויעלבאלוגין. נאכדעם זענען זיי צוריקגעקומען אין וואלד מיט א גרויסען זאפאס לעבענס מיטעל.

נעכטען האט דער וואלד-שומר אנגעטראפען 3 פון די דאזיגע באנדיטען אין ארעסטאנטען-בגדים, ער האט זיי געוואלט פערהאלטען, אבער זיי האבען געשאסען א שוסערוי און עס איז זיי געלונגען צו אנטלויפען.

צוליב דעם, וואס אין דער טיפעניש פון וואלד זענען פאראן גרויסע זומפען, איז שווער צוצוקומען צום בעהעלטעניש פון די באנדיטען, אבער די פאליציי לאזט זיי שוין פון אויג נישט אפ. היינט פאהרט אהין דער נאטשעלניק פון אויספארשונגס-אמט אונספעקטאר נאסעק, וואס וועט אנפיהרען מיט דער אפלאווע אויף די באנדיטען.

—0§0—

קופאן № 165
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מאנטאג, ד. 27. אקט. פון האלב 9 אוו.

גענער. רידז-שמיגלי אין לאדז

פאהן-איינווייהונג ביים אינוואלידען-פערבאנד

(§) נעכטען 9 פריה איז אויפ'ן קאלישער וואקזאל אנגעקומען דער ארמעע-אינספעקטאר גענעראל רידז שמיגלי כדי אלס פערטרעטער פון מארשאל פילסודסקי איבערצוגעבען די פאהן דעם אינוואלידען-פערבאנד.

אויפ'ן פעראן האבען דעם ארמעע-אינספעקטאר אפגעווארט דער וואיעוואדא יאשטשאלט און וויצע-וואיעוואדא רוזשנעצקי, די גענעראלען מאלאכאווסקי און אלשיגא ווילטשינסקי, א עהרען-קאמפאניע פון מיליטער און סטושעלצעס, פארשטעהער פון די ארגאניזאציעס פון געוועזענע מיליטער-לייט און פון בירגער-קאמיטעט, וואס איז געגרינדעט געווארען פאר דער פייערונג.

נאך דער בעגריסונג און דעפילאדע איז גענעראל רידז-שמיגלי אפגעפאהרען אין גראנד-האטעל, וואו עס איז אוועק געשטעלט געווארען א עהרען-וואך.

ארום 12 מיטאג איז אין דער קאטעדרע פארגעקומען די פייערליכע איינווייהונג פון דער פאהן. נאכדעם האט גענ. רידז-שמיגלי די פאהן איבערגעגעבען דעם כאראנזשי פון דער אינוואלידען - לעגיא און דערביי געהאלטען א קורצע רעדע, אפשטעלענדיג זיך אויף די פערדינסטען פון פוילישען זעלנער-אינוואליד פאר'ן פאטערלאנד.

אויף דעם האט גענטפערט דער פרעזעס פון דער הויפט-פערוואלטונג פון אינוואלידען-פערבאנד. דאס פובליקום האט דעם גענ. געמאכט אוואציעס.

נאך דעם, ווי גענעראל רידז-שמיגלי און די פרוי פון גענעראל מאלאכאווסקי האבען אריינגעקלאפט נעגעלען אין דער פאהן איז אוועקגעלעגט געווארען א קראנץ אויפ'ן קבר פון אומבעקאנטען זעלנער און דער ארמעע-אינספעקטאר האט אפגענומען די דעפילאדע פון מיליטער, סטושעלצעס און געוועזענע מיליטער-לייט.

7 אווענד איז גענעראל רידז שמיגלי אין בעגלייטונג פון זיין אדיוטאנט אפגעפאהרען צוריק קיין ווארשא.

אנפאל אויף א יודישען דורכגעהער

(§) נעכטען 1 ביינאכט איז אויף באמארסקא גאס דורכגעגאנגען דער 45 יעהריגער אברהם גאלדבוים. אויף עק באמארסקא און מאגיסטראצקא זענען אויף איהם אנגעפאלען 2 אונבעקאנטע. אויף די געשרייען פון בעפאלענעם איז קיינער נישט געקומען צו הילף, ווייל דארט איז אן'אפגעלעגען מקום. ערשט שפעטער האבען דורכגעהער גאלדבוים'ן געפינען ליגען אהן בעוואוסטזיין, זיי האבען ארויסגערופען פאגאטאוויע, וואס האט איהם ערטיילט הילף און אפגעפיהרט אהיים.

* * *

(§) אויף טולנא גאס זענען 2 אונבעקאנטע אנגעפאלען אויפ'ן דורכגעהער יוזעף פוטליצקי, א ארבייטסלאזען פון פארנארנא 55.

די אנפאלער האבען פוטליצקי'ן אומגעווארפען אויף דער ערד און איהם שטארק צושלאגען מיט שטעקענס און צום סוף האט איינער פון זיי איהם נאך דערלאנגט א זעץ מיט א מעסער אין פלייצע.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט דעם בעפאלענעם און א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

צוזאמענשטויס פון אנ'אויטא מיט א וואגען

(§) אויף זשגאווסקא 53 האט אנ'אויטא זיך צוזאמענגעשטויסען מיט א פוהר. דער אויטא און די פוהר זענען שטארק בעשעדיגט געווארען. דעם שאפער און פורמאן האט נישט געשאדט. דער שאפער איז צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט.

פייערליכע עפענונג פון א אקאדעמישען יאהר אין דער לאדזער פרייער הויכשול

אין זאל פון שטאט-ראט איז נעכטען פארגעקומען די פייערליכע עפנונג פון אקאדעמישען יאהר אין דער לאדזער פרייער הויכשול.

די פייערליכע עפנונג האבען בייגעוואוינט פארשטעהער פון דער מאכט מיט וואיעוואדא יאשטשאלט בראש, אלע צוהערער פון דער „ווששעכניצע“ און א גרויס פובליקום.

נאך דעם ווי דער כאר פון דער געזעלשאפט אויפ'ן נאמען פון מאניושקא האט געזונגען א פוילישען הימן האט דער רעקטאר פראפעסאר ווימוועגער געהאלטען די ערעפנונגס-רעדע און דער סעקרעטאר פון סענאט פון דער הויכשול פראפ. פאווינאווסקי האט אפגעגעבען דעם בעריכט. די סטודענטען און דער כאר זינגט א סטודענטען ליד. צום סוף האט פראפ. באלעסקי געלייענט די אינויגוראציע-לעקציע א. נ. „דער נאוועמבער אויפשטאנד און די שאפונגען פון וויספיאנסקי'ן“.

א שרפה אין זגיערזש

(§) נעכטען האט אין זגערזש אלעקסאנדערער גאס 12 אויסגעבראכען א שרפה אין דער ווירטשאפט פון קאזשימיערזש רעמבאווסקי. עס איז פֿערברענט געווארען א סטאדאלע מיט תבואה. דער שאדען בעטרעפט 3000 זל. די סבה פון דער שרפה איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

גנבים אויסגעלעדיגט א וואוינונג

(§) יעהרגעלטען האבען גנבים זיך ארייננעקריגען אין דער וואוינונג פון יאנוצקי'ן אויף פיעטריקאווער 259 און האבען אויסגעלעדיגט די וואוינונג צוגענעמענדיג זאכען און ווערט פון 10 טויזענד זל.

די גנבים האבען נאך זיך קיין שום שפורען נישט געלאזען.

פערשאלטען בלוט

גרויסער שפאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט

(58 פארטזעצונג)

...זיין פרוי איז וואס אמאל מעהר אויפגערעגט געווארען. ...ע אויגען האבען מיט שרעק געקוקט אויפ'ן יענער, ...ער האט זיך אויפגעהויבען פון זיין פלאץ און גענומען ...שפאנען איבער'ן צימער.

— איך האב דא נעכטען בעגעגענט די גרעפין ארעלא— ...איהם זיין פרוי אונטערגעבראכען.

— אך, די גרעפין ארעלא? — האט באומאן געפרעגט.

— יא, אודאי! זי איז געווען זעהר פריינדליך צו מיר.

— א, דאס איז זי שטענדיג! זעהר א שעהנע פרוי! ...עס זעהט זי איינמאל, דער בענקט זעהר שטארק נאך ...!

— הא, ווי מיינסטו פאטשרל?

— איך, למשל, וואלט מיך אין איהר נישט פערליבט, ...העם, וואס זי איז אזא שעהנהייט. ס'בעמערקט זיך ...ביי איהר, וואס מיר געפעלט נישט, וואס שטויסט מיך ...ון איהר.

— אך, טייערער, דאס איז עפים גאר וואונדערבאר! ...מיר אין די אויגען זעהט זי עפים אזוי שעהן אויס. איך ...נאך ווירקליך נישט געזעהען אזעלכע שעהנע אויגען, ...י גרעפין ארעלא האט.

— אזוי? אלזא, אינצט וועלען מיר די גרעפינ'ס אוי- ...עקשטעלען אין דער זייט. מיר זענען דערווייל אוועק- ...בען פון אונזער טעמא. ווייסטו וואס כ'וועל דיר זאגען: ווען דו וועסט איהם נישט א ביסעל אויס'מוסר'ן, דאן וועל איך עס מוזען טון. איך וואלט דאך נישט געוואלט, אז ער זאל אונז ארייגברענגען אזא שנור, וואס וועט אונז נישט געפֿעלען.

— פאטער, האלט דיך א ביסעל איין. איך וועל שוין רעדען מיט פעליקס'ן.

— אזוי? נו, גוט. רעד דו מיט איהם! אבער דאך נישט היינט?

— אודאי נישט היינט. ס'וועט שוין אגרויסען א צייט.

— נו, אודאי אזוי. איך בין אייך ביי דער מיינונג. אלזא געה רוהיג שלאפען, מאמעלע, און שלאג דיר ארויס פון קאפ די שלעכטע געדאנקען. א גוטע נאכט, אלטיטשקע! עס איז שוין די העכסטע צייט, אז דו זאלסט דיר געהן אויסשלאפען!

ביי די דאזיגע ווערטער האט דער יעגער פערלאזען דאס צימער.

— ער ווייס גארנישט, ער האט קיין שום אהנונג וועגען דעם, וואס איך האב מיט איהם דא גערעדט — האט זי געשעפטשעט צו זיך אליין.

— גאט אין הימעל, ס'וואלט געווען זעהר שרעקליך, ווען מיין חשד זאל זיך בעשטעטיגען! איך ווייס נאך אייגענטליך נישט, ווי אזוי עס איז געקומען דערצו, אז די שטאלצע גרעפין ארעלא זאל זיך אזוי נידריג אראפלאזען און שפילען א ליבע מיט איהר איינציגען געליבטען זוהן פעליקס. דאס וואלט דאך געקאנט ברענגען אנ'אומגליק! — האט זי ווייטער געמורמעלט צו זיך אליין.

פלוצלינג איז זי אויפגעציטערט געווארען.

— אהא, א בלייך געזיכט! — האט זי אויסגערופען און מיט דער האנד א פיהר געטהון איבער די אויגען. דאן האט זי ווידער א בליק געטהון צום פענסטער.

— אבער, ניין. ס'האט זיך מיר בלויז אויסגעדאכט! — האט זי געזאגט. איהר בליק האט זי אבער נישט געקאנט אפרייסען פון פענסטער.

— איך קאן דאך מיר עפים היינט נישט בערוהיגען! — האט זיך די פרוי אויפגעהויבען פון איהר ארט און פֿארזיכטיג צוגעגאנגען צום פענסטער.

זי האט ארויסגעלייגט איהר שטערען אויף דער שויב און אזוי ארויסגעקוקט פון פענסטער. אין דרויסען איז אבער געווען שטארק פינסטער און זי האט גארנישט געקאנט זעהן.

— עס וועט פֿיל בעסער זיין, ווען כ'וועל געהן שלאפען. אז איך האב געזעהען דאס בלייכע געשטאלט, אין דעם צווייפעל איך נישט! אך, גאט, מיך שרעקט עס עפים אזוי! וואס זאל דאס בעדייטען? וואהרשיינליך עפים נישט גוטעס. ווען פעליקס וואלט דא געווען! פאטער אין הימעל! בעשיץ מיין קינד, מיין איינציגען, גוטען, ליבען זוהן!

— אבער ניין. איך קאן לענגער נישט ווארטען, ביז עס וועט זיך מאכען א געלעגענהייט. ניין, ניין, נאך היינט מוז איך מיט איהם רעדען! ער וועט דאך מסתמא ארייגקומען צו מיר און מיר זאגען א גוטע נאכט, אזוי ווי ער טוט עס שטענדיג, אפילו ווען ער קומט שפעט אהיים און דערמאלט וועל איך איהם נישט מעהר אפלאזען. ער וועט מיר מוזען זאגען, וואס זיין הארץ קוועלט.

ביי די דאזיגע ווערטער האט זי גענומען די לאמפ אין דער האנד ארויף און איז ארויין אין צווייטען צימער.

עס איז געווען א קליין שלאף-צימערל, און וועלכען איהר מאן מיט פעליקס'ן האבען דארט געהאט זייערע געלעגערס, נאר א דינן הולצערן ווענטעל האט אפגעטיילט בוידע צימערלעך.

— ווייס גאט, וואס ס'איז עפים היינט געשעהען. מיין מאן שלאפט דאך אויך נאכנישט! — האט זי געמורמעלט, ווען זי האט אנגעשטעלט די לאמפ אויפ'ן טיש און גלייכצייטיג דערהערט די שווערע טריט פון איהר מאנ'ס שטיוועל.

זי האט דאן אויפגעהארכט דאס דאזיגע געריוש. ענדליך איז אבער שטיל געווארען.

— אינצט איז ער אודאי שוין געגאנגען שלאפען. מיין אויפקלערונג האט איהם א ביסעל אויפמערקזאם געמאכט.

זי האט זיך אנידערגעלייגט אין איהרע קליידער און איז אזוי איינגעדרימעלט געווארען.

פלוצלינג איז זי אויפגעכאפט געווארען און ווען איהר בליק איז געפאלען אויפ'ן פענסטער האט זי א הויכען געשריי געטהון.

דאס בלייכע געזיכט איז נאך אלץ געשטאנען ביים פענסטער, ווי איינגעגאנגען.

— א, פעליקס, מיין זוהן, דאס ביזטו? — האט זי אויסגערופען, אויפמאכענדיג דאס פענסטער.

— אך, מוטער, דו שלאפסט נאך נישט? — האט דער יונגערמאן אויסגערופען, ארומנעמענדיג זיין צושראקענע מוטער.

— אבער, זוהן מיינער, וואס איז מיט דיר? דו ביזט דאך אזוי טויט-בלאס! פארוואס קוקסטו מיך אזוי שטאר אן?

— שלאפט שוין דער פאפא? — האט ער זיך ווייטער געפרעגט.

— א, יא. דער פאטער שלאפט שוין לאנג. איך וועל געה עפענען די טיר, אדער האסטו ביי זיך דעם שליסעל?

— יא, איך האב ביי זיך דעם שליסעל. זיי שטיל, מאמא, איך קום באלד ארייך! — האט דער יונגערמאן געזאגט און אויף א ווייל'ע דערווייטערט זיך פון פענסטער.

די מוטער האט איהם נאכגעקוקט.

(פארטזעצונג קומט).

פערקויפטע נשמות
שפאנענדער ראמאן

(177 פאָרטזעצונג)

— איך האָב נאָך נישט געענדיגט, — האָט זי דענער־ווירט אַ זאָג געטון. — הער מיך אויס, פריינד.

— איך הער אייך.

— א חוץ דעם שטוב־מיידעל, האָב איך נאָך דאַ דריי דינער. דעם אַלטען אינטענדאַנט, דעם קוטשער און די קע־כין. פון די דריי מענשן דאַרפן קיינער נישט וויסן, אז איך נעהם דאָ אייך אויף ביי זיך...

— אָבער, זיי שלאָפען דאָך שוין זיכער.

— נאָך נישט. לעצטענס האָבען זיך דאָ בעוויזען א באַנדע ציגיינער, אָדער רויבער, וואָס וואַרפען אָן א שרעק אויף דער גאַנצער אומגעגענד. דער אינטענדאַנט האָט דערי־בער בעשלאָסען צוזאַמען מיט'ן קוטשער צו דיזשורירען אין פּאַרק ביז האַלבער נאַכט. וואָס קענען זיי זיך טראַכטען, ווען זיי וועלען זעהען אַזוי שפּעט ליכט ביי מיר אין צי־מער — אין צווייטען צימער שלאָגט אויך אַרויס דאָס ליכט דורך די פאָרהאַנגען. אַז זיי וועלען דאָס בעמערקען, קענען זיי נאָך דאַ אַריינקומען און...

זי האָט איבערגעריסען, וואַרפענדיג דערביי אויפ'ן מאַנאַך אַזאַ בליק, וואָס האָט איהם אַזש עלעקטריזירט.

— אַרום האַלבער נאַכט הויבט ערשט אָן דיזשורירען די וואַך? — האָט ער א פרעג געטון.

— עס ווערט גאָרנישט לאַנג געדויערען.

— מיר קענען דאָך גאָהן אין שלאָס אַריין, — האָט דער מאָנאַך פאַרגעשלאָגען.

— און מיר זאָלען אויפ'ן וועג טרעפען איינעם פון מיינע מענשען? ניין, איך מיין, אַז איהר ווילט מיך נישט אַזוי שטאַרק קאָמפּראָמיטירען.

— אַלזאָ, איך האָב א מיטעל, ווי אַזוי נישט צו דער־וועקען קיין חשד ביי דער דינערשאַפט. מיר קענען אויס־לעשען דאָס ליכט.

די פירשטין האָט אָוועקגעדרעהט דעם קאָפּ, נישט וועלענדיג אַרויסווייזען איהר צומישונג. איידער דער מאָנאַך האָט נאָך בעוויזען עפּעס אַרויסצורעדען, איז זי אַריין אין צווייטען צימער, וואו די טיר איז געווען ביז אין דער העלפט פאַרהאַנגען.

— יאָ, עס מוז זיין פינסטער, — האָט זי געזאָגט מיט א ציטערדיגער שטים און אויסגעלאָשען דאָס ליכט, וואָס האָט געברענט אין צווייטען צימער, בעת ער האָט דערוויַל אויסגעלאָשען די וואַקסענע ליכט, וואָס האָבען געברענט אין גרעסערען צימער.

דער מאָנאַך האָט דערווייל אינגאַנצען געציטערט פון תאווה, ביז ער איז אַריין אין צווייטען צימער. ער איז שטע־הען געבליבען. ווען ער האָט דערפיהלט א קאַלטען ווינד, וואָס האָט איהם געבלאָזען אין פנים אַריין, ער האָט דער־הערט דעם רויש פון זיידענע קליידער. אויסציהענדיג די הענד, האָט ער אויסגערופען עטליכע ליידענשאַפטליכע ווערטער.

— שטיל, רעדט גאָרנישט... די ווענד זענען אַזאַלכע דינגע... עס וואָלט נאָך עמיצער געקענט הערען...

דער היליגער האָט, ברענענדיג פון ליידענשאַפט, צוגעדריקט צו זיין ברוסט א פרעמד געשטאַלט...

— — — — — — — — — — — —

אין דערזעלבער נאַכט איז טויט־פויגעל געזעסען אין די קאַטאַקומבען. די וואַך איז געשטאַנען אויף איהרע ער־טער. בעת די איבריגע רויבער, וואָס האָבען אנטייל גענומען אין אָנפאַל אויף דער מיליטער־שול, זענען געשמאַק געשלאָ־פען, בלויז טויט־פויגעל האָט עפּעס נישט אַרויסגעוויזען קיין מידקייט.

עס האָט זיך דערהערט א סיגנאַל, דערנאָך טריט. פונדערווייטענס האָט זיך בעוויזען א מאַנספּערשוין, האַלטענ־דיג עפּעס אונטערן אָרעם.

— אהאָ, דער „שוואַרצער אדאַם" — האָט טויט־פויגעל א מורמעל געטון. — קום, חבר, דו ברענגסט אוראי עפּעס נייעס?

— געוויס. — האָט ער געענטפערט, אוועקזעצענדיג זיך נעבען צעלייגטען פייער, ביי וועלכען עטליכע רויבער האָ־בען זיך געוואַרעמט. דער שוואַרצער אדאַם איז געווען איי־נער פון די, וואָס האָט געהאַט די דרייסטקייט אויסצופאָר־שען די געהיימניש פון היינריך־טורם אין דער באַסטיליע.

— וואו איז דיין חבר? — האָט איהם טויט־פויגעל א פרעגט.

— ער איז דאָ. — האָט ער געענטפערט מיט א טרוי־עריגע שטים.

טויט־פויגעל האָט א געשריי געטון:

— שוואַרצער אדאַם, דו, ביזט משוגע געוואָרען!

— איך בין נאָרמאַל, וואָס נאָרמאַלער קען שוין נישט זיין.

— יעצט ביזטו, אָבער משוגע. איך זעה, אז דו ביזט געקומען אַליין.

— גאָט בעהיט... דאָ איז ער. גיב א קוק!

ער האָט אויפגעריסען עפּעס אַ'איינגעוויקעלטע זאַך און א קאָפּ פון א מאַנספערשוין האָט זיך אַרויסגעקײַלערט גלייך צו טויט־פליגעל'ס פיס.

— דאָ, איז אונזער פריינד! — האָט דער שוואַרצער אדאַם פערצווייפעלט אַרויסגערופען. — פערשטעהסט זיך, אז איך האָב בלויז געקענט ראַטעווען זיין קאָפּ, ווייל דער גאַנ־צער קערפּער ליגט אין דער סעקוואַנע.

טויט־פּײַגעל האָט זיך צוריק אַנידערגעזעצט אויף זיין אָרט.

— איז אונזער חבר, אַלזאָ, ערמאָרדעט געוואָרען אין דער באַסטיליע?

— יאָ, ליידער. אַזוי איז עס!

— דורך זעלנער?

— ניין, דורכ'ן מיר אַליין.

— מעניש איינער, — האָט טויט־פויגעל א געשריי געטון. — אויב דו האָסט ערמאָרדעט אונזערם א חבר, טאָ צי־טער פאַר ברייטשיידען.

(פאָרטזעצונג קומט.)

אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם
בצדק כל אמרי פי
ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנ־געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פעטריקאָווער 17
2-טער הויף פאַרטער

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַ־בעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּע־לאַציעס, אָפּאָזיציעס, אָדוואָלאַניעס, רע־קורסען וועגען פּעסער, וויזעס אין קאָ־מיסאַריאַט־זשאַנדו, וועקסעל־אינקאַסאָ אויף גאַנץ פוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות־אַקטעז, סטאַטוטען, איבערזעצו אינטערצעיזיעס, אַקטעז, דאַראוויזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענ־טועל מיט אַנ'דוואָקאַט.

די איינציגע טאָכטער
פון ישראל מאַנעלאַ
2-טער הויף פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

בעמ.: דאָס ניי־„געבאַקענע" מאַנעלאַ־ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג־עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך

אין צווייטען הויף פאַרטער
טעלעפאָן 148-79

מיט אַ רוהיג געוויסען
קענען מיר גאַראַנטירען,
דאָס מעטאַל־בעטען, קינדער־וועגעלער, מאַטראַצען פאַר האַלצענע בעטען לויט'ן מאָס „פּאַטענט", וואַש־טישען און וויזשימאַטשקעס אַמביליגסטען איז צו בעקומען אין
פאַבריקס־לאַגער
„Dobropol"
פיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

צוליב אפּרייזע
ביליג צו פערקויפען
פערשידענע מעבעל, קינדער־שלאָף־צימער. 3 שענק, פערוואָנען שפּיגעל, גאַרדעראָבע, ביורקאָ, קאָרידאָר־וויעשאַק, טישען־שטיהל, שעהנע לאָמ־פּען, אויך קיכען־איינריכטונג אַלעס פאַסט נייע. צו דערפאַהרען אין קאַוויאַרניע ציגעל־גאַס 43.

טאַנץ־קלאַס
פון בעקאַנטען רוטינירטען טאַנץ־לעהרער
י. בערלינסקי
ליפּאָווע 26 (רוג זשעלאַנאַ) איז געעפענט געוואָרען אין א פּרעכטיג־איינגאָרדענטען לאָקאַל. טרעף־פּונקט פון סאָלידער געזעל־שאַפט. סאַלאַז־טענץ און די מאָדערנ־סטע שלאַגער־טענץ. אויך פּריוואַטע פּראַקטישע טאַנץ־לעקציעס.

איך זוך צו קויפען
אַ קרעדענס, ווי אויך אַ שרייב־טיש אין אַ גוטען צושטאַנד. מיט אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע פון „ל. טאַג." פאַר „שאר".

צו פערמיטען
אַ געוועלב מיט אַ צימער
ביים ווירט 11. ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנטינער) 40.

Dr. A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציאַליסט: מאָגען, קישקעס און לעבער־קראַנקהייטען
11 Listopada (Konstantynowska) 20
נעמט אָן פון 3—5 tel. 21585

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה,
אם תקח אמרי, ומצותי תצפן אתך,
אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום
ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער ביוראָ פון — ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף, אויף ערשטען הויף
פיעטריקאָווער 17 לינקע אָפיצי־נע פאַרטער.
טעלעפאָן 124-95

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אָדוואָלאַניעס, קלאַוזו־לעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבער־זעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.
מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17 ערשטער הויף.

בשורת ספר חדש:
„הרב של שמחה"
תולדות הרב הגדול בתורה ובחסידות רבי משה נחמיה הכהן ז"ל, אשר היה רב בעיר דוואָרט. בצרוף מכתבים כתב יד קדשם של אדמו"ר הרבי ר' בונם ז"ל ואדמו"ר הרבי ר' יצחק מוואָרקי ז"ל
מאת פ. ז. גליקסמאַן לודז, זאַוואַדזקאַ 16a

פוילישע שפּראַך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט.
ווסכאַדניאַ 29, וו. 3.

וויכטיג פאַר דאַמען!
נאָר פאַר 2.50 זל.
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבערגע־ארבייטעט איך אויף גאַנצליך ניי.
געדענקט דעם אדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2־טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס־פערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל „TOLA"

קינאָ
ZACHĘTA
זגיערזשער־גאַס 26.

היינט און טעגליך! אַ קונסט־שטיק פון דער פוילישער פּראָ־דוקציע לויט די בעקאַנטע ערצעהלונג פון מ. סראָקאָווסקי—א. נ.
קולט פונ'ם קערפּער
אַ מעכטיגע דראַמע. קאַמף צווישען צוויי פריינד. אַ געשיכטע פון אַ אַלמעכטיגע ליבע, וועלכע דערשמעטערט אַלע מניעות און אָפּהאַלט. אין די הויפּט־ראָלען:
מ. וואָרקאַני, אַגנעס פּעטערסאָן־מאַזשוכין
אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכ־מיטאָג. — שבת, זונטאָג, און הגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

לעזט!
אכטונג! — אַכטונג!
קאָנקורענץ־פּרייזען!
כדי צו ערמעגליכן די ברייטסטע קרייזען פון ג' פובליקום צו מעק־מען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע' זענען די פּריי־זען אין מיין פאָטאָגראַפישן אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:

12 שטיק	(„Express pictures")	זל. 2
6 „	פּאָסט־פּאַסטאָראַפּיען	„ 2
6 „	פּאָסט־ „ ברוין	„ 6
6 „	„ אויף זייד	„ 8

אכטונג צו אַ ½ טוץ זיידענע פּאָסט־פּאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אכטונג
אַנ'אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!
ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַה־מען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען
קומט און איבערצייגט אייך!
בעמ. ביי מיר צו בעקומען די אויפנאַהמע פון עספּעראַנטאָ־קאָנגרעס
מיט אַכטונג
„PARISIEN"
קונסט־אַנשטאַלט
פראַנציסקאַנער 30.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָנישע און נערוועז־קראַנקהייטען.
קוואַרץ לאַמפּ־עלעקטרישער היילקאַבינעט־קאַסמעטיק
טעגליך פון 8 א זייגער פריה ביז 9 אָוענד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זלאָטעס

קלאַנג־פילם־טעאַטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178
לעצטער טאָג!
אַ גרויסער פילם פון אייראָפּעאישער פּראָדוקציע, די ליידען און פריידען פון אַ מיידעל, וועלכע האָט זיך פערליבט אין אַ זעגלער
„די פערפירענישען פון אייראָפּאַ"
אין די הויפּט־ראָלען:
Igo Sym, Liljana Harvey, Harry Halm
אָנפאַנג אין די וואָכען־טעג 5.30, 7.30 און 9.15
שבת, זונטאַג און חגאות 3.30
אויסערן־פּראָגראַם:
רעוועלאַציע־קלאַנג־צוגאָבע
דער נאָהנטסטער פּראָגראַם:
„ניו־יאָרק ביי נאַכט"

מעכאַנישע שלאָסערייַ און ווייסערייַ
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ'נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי־אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריוואַט־וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.
זאַחאַדזקאַ 19 פר, 1 שט.

א סוויטער נעהערין?
ווערט געזוכט.
וואָלבאָרסקאַ 38 №
ביי ווייצמאַן.

דייטשע
האַנדעלס־קאָרעספּאַנדענץ
ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס"
זאַכאַדניאַ 36 טעלעפאָן 108-47

Dr. A. Mazur
וסכאָדניאַ 67, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—2.30, און 4—6 אָוונט

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka m. 10.) tel. 170-37
נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 אָוו. — געוועזענער אַסיסטענט ביי מיסטער עמאַלען (היהנער־אויג־אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). — ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הונערל־אויגען און האָרנהויט, ווי אריינגעוואַקסענע נעגע־ל שמערצען.

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 75-114
ספּעצ. אינערליכע און האַרץ־קראַנקהייטען

אבאָנאַמענטס־פּרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Drukarnia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 86.